

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Hieronymi tractatus super Ionam, Naum, Soffoniam,
Aggeum - Cod. Aug. perg. 74**

Hieronymus, Sophronius Eusebius

[S.l.], [9. Jh.]

Hieronymus: tractatus super Soffoniam prophetam

[urn:nbn:de:bsz:31-1443](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-1443)

per hoc facit; sed auxiliari te dno. & omnia custodia
seruante cor nrm. inruit quidem. sed ingredi non
potest. FINIT. EXPLICIT NAUM PROPHETA.

**INCIPIT PROLOGUS SANCTI HIERONIMI PRESBYTERI
SUPER SOFFONIAM PROPHETAM.**

Antequam soffoniam adgrediar. quoniam .e. in
ordine .xii. prophetarum. respondendum uide
tur his. qui memridendū estimant. quod omis
sis uiris. ad uos scribam potissimum. O paula &
eustochium; quasi scirent holdam uiris tacentibus
pphetasse. & deboram iudicem pariter & prophetam.
hoster uir. barac timente superasse. & iudith. & ester
in ipso ecclesiae. & occidisse aduersarios. & peritu
rum uir de periculo liberasse. Numquā postergū
meum manū mitterent in iconeam; Taceo de
uina & helisabe. & ceteris scir mulierib; quarū
uelut siderum igniculus. clarum marie lumen
abscondit. ad gentiles feminas ueniam. ut & apud
scilicet philosophos. uideant differentias quem solere
non corporum; plato inducit aspasiam disputantē.
sappho cum pindaro scribitur & aleoten ista inter
sapientissimos grecie philosophantur. corneliam
grecorū. Idē. uirā totam romane urbis turba
miratur. & ceteris eloquentissimus philosophorum.
acutissimus r&chorū. qui apud consolare uiros.
& in academiam plausus excitare consueuerat.
non erubuit in priuata domo. audiente matrona

14
14
14
14

de philosophia disputare; quid referam catonis filiam
bruti coniugem: cuius uirtus facit nepotis matrisq;
constantiam tanto p̄muremur; plena est historia tam
greca quam latina uirtutibus feminarum. & quae in
regros libros flagit& mibi tantum quia aliud ope-
ris incumbit. in fine p̄logi dixisse sufficit. dñm
resurgentem primum apparuisse mulierib; & apor-
tolorum illas fuisse apostolos; ut erubescerent uiri
non quaerere quem iam fragilior sexus inuenerat.

**EXPLICIT PROLOGUS . INCIPIT TRACTATUS
S̄CI HIERONIMI PR̄SBI SUP̄ SOFFONIAM P̄PHET.**

UERBUM Dñi quod factum est ad soffoniam
filium chusi. filii godoliae. filii amariae. filii eze-
chie. Indieb; iosiae. filii amon regis iuda. Lxx. simi-
liter; Tradunt hebrei cuius cumq; proph&e pater
aut auus ponatur in titulo: Ipsos quoq; proph&as
fuisse; Inde erat amor unius de duodecim p̄phetis
qui dixerat; non eram propheta nec filius prophetae.
sed pastor caprarum uellicans sicomoras. patris
nomen in titulo non habere; Hoc si uerum ē soffoni-
as propheta quem nunc conamur exponere. quinio-
ne. ut ita dicam proph&ico & glorioso maiorum
suorum stirpe generatus ē; Habuit enim patrē.
chusi. auum. godoliam; pro auum. amariam; ata-
uum. ezechiam; & talē quadrigam. ipse uelut
extremus auriga conpleuit; nomen soffoniae
Alii speculam. ab arcanum dñi transtulerunt; siue

igitur specula siue absconditum dñi int̄ p̄tatur. utrumq;
 prophetae conuenit; dicitur enim & ^{ad} Ezechiel: Fili homi
 nis. speculatorem te posui domui int̄t; & alio loco; Non
 facit dñs quicquam nisi reuelare ^{re} disciplinam suam ser
 uis suis proph&is; Et noni psalmi titulus. p̄ abscon di
 tis filii interpretatur; Iste ergo propheta qui erat inspe
 cula & in sublimib; constitutus. & nouerat mysteria dñi.
 filius erat chusi. qui int̄pretatur humilitas. uel & hiops
 meus. ^{de quo} postea tractabimus; Habebat q; auum go
 doliam. qui dicitur magnitudo dñi; & atauum ezechia:
 qui sonat fortitudinē dñi; De fortitudine itaq; dñi
 natus est sermo dñi; Et de sermone dñi. nata ē. dñi
 magnitudo; & de magnitudi. non. nē dñi. nata est
 humilitas; Uteum puenit ^{us} aliquis ad p̄fectū
 dicat; non sum dignus uocari apostolus; Et illico in
 psalmis; Dñe non est exaltatum cor meum neque
 elati sunt oculi mei; Huc usq; quasi pronolapsū. & p̄
 plana currentes. in eo quod chusi. & iam & hiops meus
 int̄pretatur. Inp̄tamus; Nam post tantas uirtutes.
 pauum amarum. qui & ipse uertitur in sermone.
 Dixi. quomodo nom̄ & hiops sonare poterit in laude.
 & si quidem scriptura dixit & chusi. id ē. & hiops;
 Videbatur indissolubilis questio; chus quippe. natus ē.
 de cham; sed in eo quod ^{ait} chusi. hoc est & hiops meus;
 Uideatur sonare mysterium; quod ille qui quondam
 & hiops fuenit. uersus in penitentia. secundum illico
 quod dicitur; & hiopia p̄uenit & manus eius dō.

¶ In alio loco. in conspectu eius procedent Ethiopes:
Dicat cum sponsa in cantico canticorum. Nigra sum &
speciosa filiae hierusalem; Legimus & hieremiam
ab dimelech eunuchum & hiopem placuisse dō;
¶ In actis apostolorum. & hiopem reginae candacis
eunuchum. tantum habuisse studium scripturarum
& legis dī: ut in uiciculo legeret & ad adorandū dñm
in templo eius ueniret hierusalem; Unde & talis
fidei digno p̄mio coronatur: & mittitur ad eum
philippus euangelista statimq; docetur. credit bap-
tizatur. & saluus ē. & non solum eunuchus. sed cū
ad ditamento. uir ponitur; eunuchus. uir & hiops.
quia enim eunuchus filii geibus erat xpi. & se eunuchum
chizauerat p̄ t̄p̄. & t̄r regnum caelorum; prop-
terea uiri uocabulum non amiserat. Recte quo-
que sofomas. quasi filius chusi. Id ē. & hiops.
¶ In consequentib; libri de penitentia scribit & hiopū;
trans flumina & hiopie inde deferent hostias mi-
hi; Hoc de genealogia sofomae. qui prophetauit in
dieb; iosiae; quomodo autē dies dicuntur helie
hi qui ab eo illuminati sunt. ita & dies iosiae qui
se leuauerat ad dñm; Quia iosias interpretatur
elevatione dñi. & fuit uir iustus. & de laudibus quo-
que & paralipomenon scribit historia; Et ha-
buit patrem ammon. auum manassen; Legim; D
manassen post multa scelera & captiuitatē in babi-
lonem egisse penitentiam. & ad meliora conuert̄.

ad dño misericordiam consecutum; Unde & fidei
 suae p quam crediderat dō. filium uo cauit. Ammon.
 Idest ammon; Siquidem ammon fides interpretat;
 Simulq; confidens. quod nequaquam ut supra regis decem
 tribuum; Id est reges ponantur isrl: sed reges tantū
 iudae; Jam enim decem tribus ab asyris sub rege
 ezechia patre manasse. ducte fuerant in captiuitatē;
 Hoc in proemio. & in titulo sofoniae generationis & tē
 poris; nunc uideamus. quid ipsa quoq; ppheta con
 tineat; Congregans congregabo omnia a facie ter
 rae dicit dñs. Congregans hominem & pecus.
 Congregans uolatile caeli & pisces maris. & ruine
 impiorum erunt. & disperdam homines a facie terrae
 dicit dñs. Hoc quod posuimus in Lxx. Et infir
 mabuntur impii: de teo dotionis translatione addi
 tum. ē; pro quo simmachus interpretatur. ē. & scan
 dala cum impiis; ut subaudiatur. congregabunt
 siue deficient; Quinta autem editio. & infirmi
 tas cum impiis deficient; Debemus ergo consuetu
 dinem nr̄m sequentes. primū historiam texere
 & postea de sublimiorib; disputare. extremum
 Quispe regnum duarum tribuum que uo
 cabantur iuda & beniamin. sub iosia fuisse nulli
 dubium est; Illo enim interfecto: filii eius qui
 postea regnauerunt & nepos: non tam regnare
 credendi sunt: quam ludibri habiti: ab egyptio
 rege & caldeis ^{poenis.} & uariis captiuitatib; q; cruciati.
 ¶ Lxx. Defectione deficient a facie terre dicit dñs. Deficient ho
 mo & iumenta. Deficient uolatilia celi & pisces maris. & infirma
 buntur impii & auferam iniquos a facie terre dicit dñs.

Quia igitur populus poterit se excusare in regibus malis &
dicere: Nos uolumus seruire dō. sed prohibemur a re-
gibus: Datur rex iustus; quo zelante zelum dñi. &
populo in idolorum cultu nihilominus perseuerante.
ista re causa proferatur ad dño: & prophēatur de euer-
sione hierusalem. & captiuitate iuda & uictoria nabucho-
donosor; Dicit quē dñs p̄ prophetam; nequaquam ul-
tra tribuam paenitentiam. sed a facie terrae uniuersae
consumam; Non homo. Non iumentum. Non uo-
latile. Non pisces maris remanebunt; iram quippe
dñi. & iam bruta sentiunt animalia; Quae statim urbi-
bus. hominib; que interfectis. solitudinē & raritatē
bestiarum quoq; fieri & uolatilium piscium que;
Testis illiricus. Testis t̄neha. teste in quo ortus sum so-
lum; Ubi praeter caelum & terram & crescentes
uepres & condensae siluarum. cuncta perierunt;
Hoc autem inquit p̄pheta accidit. quia impiorum fuit
nimia multitudo; Corruent itaq; impii. & dis-
perdentur homines. & erit solitudo sup̄ faciem terrae;
Sed & de consummatione mundi. id ipsum accipere possu-
mus; quod & homines. & pecora & uolatilia. & pisces
maris. & uniuersa deficiant. & infirmentur impii
& tolletur iniquitas a facie terrae; Quod si uolueri-
mus & altius aliquid intellegere. propter hoc quod
dicitur. a. lxx. Defectione deficiat a facie terrae.
Et defectionē in bonam partem accipere. iuxta illud.
deficiens. Mortuus abraham in senectate bona

senex & plenus dierum & adpositus ē ad populū suū.
 Et hīc quae de isaac & iacob scriptura profert: Uide
 bimus: quomodo defectione deficiant a facie terrae:
 & hoc eos implere preceptum. qui habentes conuersa
 tionem in caelis: & in carne. Non secundum carnem mi
 litant: eo quod sciunt illos qui in carne uiuunt. dō
 placere non posse; Quantum in se ē: omnia agunt
 ne sint in carne. sed in spū; & a terra recedentes. Quis;
 consuscitauit & consedere nos facit in caelestibus
 in xpō; Quod si aliquis opposuerit aduersum hoc
 quod in bonam partem accipimus. defectione defici
 ant a facie terrae. Illud quod de ismahel scriptū
 ē. & hī sunt anni uitae ismahel. cxxxvij. & defici
 ens mortuus ē. & adpositus ē ad genus suū: Respon
 debimus ei primū; & ipsum ismahel filium. ēē
 abraham. & accepisse dona & partes a patre secun
 dum mensuram suam: Deinde absolute scriptum.
 deficiens mortuus ē. & non addi quod scriptum ē.
 de abraham. in se. et abona senex & plenus dierū.
 & adpositus ad populum suum; siue de isaac. fuer
 autem dies isaac quo uixit anni. clxxxv. & de
 ficiens isaac. mortuus ē. & adpositus ē. ad genus suū
 senex & plenus dierum; Nec non & de iacob. & cer
 sauit iacob p̄cipiens filius suus. & leuans pedes super
 lectum defecit & adpositus ē. ad populum suum;
 Ex quo intellegimus. aliud ēē. tantum deficere. & aliud.
 cum defectione plures pariter habere uirtutes;

Quod autem primum generaliter dixerat. Defectio
ne deficiat a facie terre dicit dñs. postea in partem di
uisit diuina scriptura; Deficiat homo & iumenta
deficiant uolatilia caeli & pisces maris; Quattuor
sunt quae iubentur deficere; primum homo ratio
nabilis; Deinde tria quae subiecta sunt homini;
Iumenta & uolatilia & pisces; quae puto & in octauo psal
mo ponit. Insuper & pecora campi. uolucres caeli &
pisces maris. qui pambulant semitas maris; Quod
autem primum dixerat. oues & boues uniuersa;
quasi precipue de iumentis separauit. & cum his qui
mansere iumenta numerare ea noluit; Deficiat
itaq; homo. Deficiant iumenta. Deficiant uolatilia.
Deficiant pisces; Non dixit. deficiant bestiae. defi
ciant reptilia terrae. haec enim non debent defi
cere. sed perire; Uerum deficiant ea quae possunt
habere correctionē. Quomodo defecerunt sarrāe
muliebria. & iubetur abraham. Audiat sarrā ut
quae cumq; ^{sarrā} p̄ceperit; Deficit quis ut homo. si contēp
nat humana. & uultus non moriatur ut homo. &
audiat. Ego dixi du estis; Deficit alius ut iumen
tum. qui ad altione conscendens. Non accusatur ser
mone profetico. homo cum in honore eēt non in
tellexit. comparatus ē. iumentis insipientib; & ad
similatus ē. eis; Deficit quasi uolatile caeli. qui
facit sibi pennas aquilę. & reuertitur ad domum
preceptoris sui. Diues & omnē deserens pauper

tatem. deficit quasi pisces maris. qui comprehensur
 sagenis dñi. cum bonis piscibus separatur; Cum
 haec iuxta preceptum dñi fuerint perpetrata infir-
 mabuntur impii. non habentes tantum roboris
 quantum prius; Sed & tollentur iniqui; non dix-
 erunt occidentur. sed tollentur. ut ad meliorem conuersi de
 impietate & iniquitate. ad pietatem iustitiam que
 translata. incipiunt esse. quod ante non fuerunt; Haec
 secundum trophologiam; debemus enim & maiorum
 interpretationem ponere. iam in lectoris arbitrio
 erit istam seueritatem & clementiam uelut sonare que
 dicta sunt; Et extendam manum meam super iudam
 & super omnes habitatores hierusalem. & disperdam
 de loco hoc reliquias baal. & nomina edituorum
 cum sacerdotibus; & eos qui adorant super tecta
 militiam caeli. & adorant & iurant in dño.
 & iurant in melchom. & qui auectuntur de
 post ergum dñi. & qui non quesierunt dñm nec in-
 uestigauerunt eum; Lxx. Et extendam manum
 meam super iudam. & super omnes qui habitant in hieru-
 salem. & auferam de loco hoc nomina. baalim. & nomi-
 na sacerdotum. cum sacerdotibus; & eos qui adorant
 super tecta militiam caeli. & eos qui iurant in dño. &
 iurant in rege suo. & eos qui declinant ad dño. & non
 retinent dñm; post impiorum ruinas. & iniquorum
 ablationem a facie terrae. consequentur aduersum
 iudam. & aduersum hierusalem. Et expressa dicit.

& extendam manum meam super iudam & super omnes
habitatores hierusalem, Extensio quippe manus: gestum
patientis ostendit: & disperdam de loco hoc reliquias
baal; Non quod secundum. Lxx. nomina baalim non
sacerdotes penitus eradenda sint: sed quod ^{iura hō} cultores
eius ex populo qui pauci de sede hostium remanserant.
in iudea & in hierusalem. committantur auferre; Nomina
quoque edituorum cum sacerdotibus; quoniam tanta iudas
& beniamin uenerant impietate: ut in templo dei.
iuxta quod scribit ezechiel & regnorum quatuor lib.
statuam baal. Quam imaginem zeli dominus uocat. Statu-
erunt: & in eodem seculo. idola. & deum pariter
uenerati sunt; Unde signanter. idolorum sacerdotes.
sed tege enitit. id est edituos. uel fanaticos. appel-
lat. quod hebraice dicitur. acchum arim; & ita de
edituos ergo. & sacerdotes quondam dei. & eos hostes
qui in domatibus; adorabant militiam caeli. sole. &
& lunam. & astra reliqua & qui iurabant in domino. &
in nomine idoli. amantiarum melchom. quod alex.
in regem uersum. auferet de loco hierusalem. siue
disperdat. an oronon. enim sub auditur; & disperdam
de loco hoc reliquias baal. & disperdam nomina edi-
tuorum cum sacerdotibus; & disperdam eos qui adorant
super tecta militiam caeli. & disperdam eos qui adorant
in domino. & uiuunt in melchom. Et disperdam eos qui
uestantur siue declinant de posterum domini. & qui
non querunt eum siue non reuerentur; Auestantur

autem postergum dñi. Quirelinquentes cultum ei.
 iurant in melchom. & adorant militiam caeli. Que
 nerantur baal idolum sidonorum; Hucusq; histo
 riae sensus expositus. ē. uideamus. ^{causam} ^{causam} p̄p̄t
 dñm qui de tribu iuda ortus. ē. & propter hierusale
 in qua regnauit iudas. hoc. ē. dñs atq; saluator. Dica
 mus. quando multiplicata fuerit iniquitas. & refriger
 cerit caritas multorum. & ueniente dño raris fides
 apparuerit in terra. intantum ut temptentur & iam
 electi dñi. Tunc extendere dñm ad supplicia manū
 suā super iudam. qui sibi uidetur nomen dñi con
 fiteri; & super hierusalem. ecclesiam quae ex pace tota
 uocabulum est; & auferat de ecclesia nomina baalim.
 quod interpretatur in sublimiorib; ; Auferat dñs
 nomina uanae gloriae. & admirationis falsae. quae
 uersatur in ecclesia. In qua iuxta iacobum. honorat
 anulum aureum habens. & contemnitur pauper;
Cum ad aduentū iudicis. & senatoris. & commune om
 nium diuitum plebs uniuersa consurgit. & scō pau
 peri instandi quidem inter ceteras. & conprestio
 nis eorum tribuetur locus; Sed & nomina sacerdo
 tum cum sacerdotib; . qui frustra sibi adplaudent in
 episcopali nomine. & imperibiterni dignitate. & non
 in opere; Unde signanter non ait. & opent sacerdo
 tum cum sacerdotibus. sed nomina; qui tantum modo
 falsa nomina p̄ferunt dignitatum; & malis operib;
 sua nomina destruunt; eos qui adorant super tecta.

militiam caeli. qui eleuantur aduersum scientiam
amdi. & omne quod geritur in seculo. fictam sibi sci-
entiam pollicentes. referunt ad ortus stellarum
& occubitus. & mathema. & thicorum sequuntur
errores; Eteor qui adorant dñm. & melchom;
qui seculo pariter & dño. putant se posse seruire.
& dōobur dominis satis facere. dō & mammonē;
qui militantes xp̄o. obligant se negotiis secularibus;
& eandem imaginē offerunt dño & ce sari; &
cum xp̄i sacerdotes. eē. se dicant: filios suos con-
secrunt melchom: idē. regisuo; recte enim regē
habent hominē. qui regem dñm pdiderunt; &
qui p̄ mala opera declinant ad dño. & non requirunt
eum. nec retinent sua peccata fugientem; Si q̄s
autem uoluerit iuxta interpretationē nominū
Iudae & hierusalem. sup̄ anima unius cuiusq;
hoc ipsum intellegere. non errabit; quod auferret
dñs uniuersa que diximus. uel in consumatione
mundi. uel in singulorum exitu. Quando audierit.
stulte. hac nocte auferetur anima tua. & exten-
dat manum suam super eum qui dñm non confitetur.
& super eum qui sensum pacis habere se iactat. &
auferret atq; dirpdat. De tali hierusalem. omnē
sup̄biam. & falsos in dñm cultus. & uariorū errores
dogmatum. & seruitutē in dñm pariter & mundū.
& per cotidiana peccata. auersionē ad dño. & neglec-
tam in dñm; Si uel a facie dñi. qui iuxta ē. dies

dñi . quia preparavit dñs hostiam . sc̄ificavit uocatos suos .
 Lxx . * pro eo quod . Lxx . transtulerunt . timere .
 & nos posuimus sil & c . In hebreo interiectio . ē .
 imperantis silentiō . quae sepe utuntur . sc̄it . & abso-
 lute p̄cipitur incunctis silentiū quod uentura
 sit dñi ; Diem autem dñi . Diem intellegamus
 captiuitatis & ultionis in populum peccatorem . & hosti-
 am subuersionis hierusalem . & sc̄ificationē eorum
 quos dedicauit interfectioni . secundum illud quod
 dicitur ad hieremiam ; sc̄ifica eos in die interfectionis
 eorum ; & est sensus ; Uenit contra impium populū
 olim predicta captiuitas . iam prope ē . Subiosa enī
 regē prophētia textur ; hoc interfecto timere a fa-
 cie dñi . quia iuxta ē dies dñi . quia p̄parauit dñs
 uictimam suam . sc̄ificavit uocatos suos . uastitas
 uenit . De qua & in ezechiel . uenit inquit finis .
 finis uenit . & cetera . Haec mihi uictima placet .
 haec mihi hostias sc̄ificauit ; potest autem hoc quod ait
 sc̄ificavit uocatos suos . & de babilonis accipi . quā in
 ultionem populi suam seruos suos uocat uindican-
 tes iniuriam suam ; Uocauit inquit nabucho donos
 seruum meum ; & in eodem uolumine . non solū
 seruum . sed columbā quoq; eum uocat ; a facie gladii
 columbe ; Porro secundum trophologiam . qd
 facies dñi . ē . sup operantes mala . ut p̄dat de terra
 memoriam eorum . Et prope ē . iudicii dies .
 quia ad comparationem . & uenitatis . omne huius sc̄i .

* Timere a facie dñi . quia iuxta ē dies dñi . quia p̄parauit dñs uictimam suam
 sc̄ificavit uocatos suos .

tempus breue est. siue exitus singulorum. timeat om̄s
& sileant. nefaciet dñm de qua sc̄s ait. Signatum est
sup nos lumen uultus tuidñe. peccatorum faenū
stipulic ligna consumat; preparauit enim dñs hosti
am suam. totum leuitici misterium. quando pignē.
& effusionem sanguinis. & uitālo rēn oblationem
salui fiebant qui saluandi sunt. & sc̄ificabuntur
uocati; Quidam de n̄ris. diem dñi. & hostiam eius.
& sc̄ificationem uocatorum. in aduentu saluatoris
intelligunt. quando immolatur. ē. agnus. & in san
guine eius sc̄ificati sunt apostoli. & ceteri qui peos
uocati sunt; **E**rit in die hostiæ dñi. uisitabo sup
principes & sup filios regis. & super om̄s qui in duci
sunt ueste peregrina. & uisitabo omnem qui ad ro
ganter ingreditur super lumen. **I**ndie illa qui con
plent domum dñi di sui iniquitate & dolo; **Lxx;**
Erit in die hostiæ dñi & uiscer super principes
& super domum regis. & super om̄s qui in duci sunt
uestimentis alienis. & uiscer super om̄s manifes
te qui sunt in uestibulis indie illa qui complent do
mum dñi di sui iniquitate & dolo; **I**ndie iudicis
captiuitatis quando totus populus immolandus
est. uiscer dñs & super principes qui mane bibe
bant sicram. & super filios regis. uel om̄s de stirpe
regia. uel certe proprie filios rosie. quos uel occi
dit uel captos legimus. & super om̄s qui in duci sunt
ueste peregrina. **H**oc est qui pro di cultu uenientia

sunt idola & super omnes qui adroganter ingrediuntur
sup lumen in die illa. hoc est aduersum superbos qui
cum quodam fastu & dignitatis supercilio. gradus
templi & seu aru lumen ascendunt. Porro que in
eo ubi nos interpretati sumus. qui adroganter ingre-
diuntur sup lumen. potest legi secundum hebraicum.

intellegi

qui transibunt lumen; & hoc historice ^{scilicet} tenendum e.
Vindicabo super eos qui iuxta regnorum primum
librum non calcant lumen idolorum super stuo-
nibus seruientes. qui repleuerunt domum dñi disiu-
non solum idolorum cultu. sed iniquitate & scelere &
omni mendacio. ut ad errorem religionis iniquitas
quoq; in subiectos. & proximos mendacium iungeret;
Sed quia semel & tropologice exponere coepimus.
Uisitabit dñs in aduentu & passione saluatoris.
Idē. in die hostiae fili sui. sup pontifices & sacerdotes
populi iudaici. & super domum regiam; Usque
ad illud enim tempus perseuerauerunt reges ^{iude} aegyp-
ti de stirpe dauid secundum prophetiam iacob. Non
deficiet princeps ex iuda. neq; dux de femoribus ei.
donec ueniat cui repositum e. & ipse erit expectatio
gentium; Post hostiam enim dñi. ablatum e. regnū
iudaen; & sup om̄s inquit qui nudati sunt uestimentis
alienis. qui recesserunt a protectione & indumento
dñi. & suo errore coopti sunt; Et ulciscar sup om̄s
manifeste qui sunt in uestibulis. hoc e. quod egressi s̄
de templo dñi; & cum deberent eē intranscur. propt̄

peccata sua egressi sunt foras. & de ecclesia dñi recesserunt. implentes templum eius impietate & dolo. Hoc intellectum sit in primo saluatoris aduentu; q̄ autem de consummatione mundi & die iudicii. quē om̄s in die interpretantur dñi. semel exponimus. Scire debemus. quod illo tempore uisit & dñs sup principes & sup pastores. qui lac de ouib; comedunt. lanarq; tundentes. Non curant de contritione gregis. & sup filios regis. qui se iactant xp̄ianos. & eo quod regis xp̄i sunt filii gloriantur. & sup omnes qui induit uestib; alienis. Uestis filiorū regis. & principum indumentum. xp̄s. ē. & quod accepimus in baptismo. iuxta illud. Induite uos op̄ xp̄ianit̄m. & induite uos uiscera misericordie. bonitatis. humilitatis. mansuetudinis. patientie. & cetera. In quib; precipitur. ut induamur nouū hominū celestem. iuxta creatorē n̄m. & proiciamus indumentum uiscerū hominis cum operibus eius. Cum ergo debeamus talibus indui uestimentis. pro misericordia. induimur crudelitate. Pro patientia. impatientia. Pro iustitia. iniquitate. Et ut semel dicam. pro uirtutib; uicis. id ē. pro xp̄o. anti xp̄o. Unde dicitur de istius modi homine. & imbutus ē. maledictione sicut uestimento. Uincabit quoq; dñs manifestissime in aduentu suo. & sup eos qui cum bonis operibus in ecclesia ēē deberent. reuerunt se obcon-

uersationem pessimam: & turba diti satanae uersantur
 in uestibulis. Immo nec in uestibulis: sed ante uesti-
 bula. quod significantius grece dicitur. ET IAN POIT SPAU;
 & super omnes uindicabit qui uariis iniquitatibus atque
 peccatis implent ecclesiam. & impietatibus atque
 mendacio. & miscent sanguinem sanguinem; Quod
 si uoluerimus hoc ipsum accipere super animabus;
 singularum principum: & domum regis: intellega-
 mus. ^{conduere.} eoneuore. Id est cogitationis & sensus. & ipsa
 animam. quae debet esse hospitium regis; & iuxta
 superiorem expositionem. Indumenta quoque
 aliena. & omnia quae sequuntur: referimus ad unum
 quemque credentium & quicum debuerint inducere.
 xpo. & semper uersari in tunc secus uariis se pecca-
 torum operum in uestimentis. Et degressi de
 ecclesia. Id est congregatione sanctorum: pro uisita-
 tionibus implerunt templum corporis sui. in
 tu. & quitate & dolo; Et erit in die illa dicit dñs.
 uox clamoris a porta piscinum & ululatus a se-
 cunda & contritio magna a collibus; Lxx; Et erit
 in die illa dicit dñs. uox clamoris de porta compug-
 gentium & ululatus a secunda & contritio magna
 a collibus; In die hostiae dñi. quando extendent
 manum suam super iudam. & super omnes habitan-
 tes hierusalem & hostes eam uallauerit exerci-
 tus: erit uox clamoris a porta piscinum. & ululatus
 a secunda. & contritio magna a collibus; porta piscinum

simulacrum

uocabant. quae diorspolim ducit. & iopen. & iucior
mari erit intereunctas uias hierusalem. De qua
& ezras refert. Postā uero pistium. edificauerunt
filias naha. Ipsi texuerunt eam & statuerunt
ualuas & senes & uectes. Quod autem ait. & ulula
tus a secunda. secundum uiri in eodem climate postā
significat. De qua & in regnorum libro scriptum
ē. & iutheleas sacerdos. & haicam. & achobor. &
saphan. & asia. adoldan. profeten. uxorem sellū.
filii tecue. filii anas. custodientes uestimenta.
& haec habitabat hierusalem in secunda. Contri
tionem autem magnam a collib; de monte sion. &
excelsiore urbis parte loquitur. quia cum altior
& arctior ciuitatis fuerint occupata. facilior ē
in prona discensus. Si autem diem illam. quam
dñs commixtur diem iudicii. ut sup̄ uoluerim
accipere. eotempore quando uisus dierum
fessurus est. & apertendi libri. & pandende
conscientiae singulorum. tunc implebitur uox
clamoris a postā conpungentium. Prima enim
postā oculorum erit. quando exhibebuntur nob
peccata ante oculos n̄ros. & omnis pompa & ima
go antiquorum scelerum. & uitiorum. atq; luxu
riae profertur in medium. tunc illud erit uere
quod scriptum ē. ecce homo. & opent eius antefa
ciem eius. Torquebit igitur eum conscientia.
& postquam conpunctus clamauerit a prima

oculorum postea ululabit & iam a secunda quia aures
 intellegere possumus; per hoc enim uel maxime
 sensus. quibus uita in lapsa fuerunt. eorum poena
 sentitur. quando cernimus quod fecimus. & sermo
 ne docti. totumq; audientes ordinem peccatorum.
 in ululatum compellimur; Et contemptor in nob.
 quicquid fuerit excelsum. & p̄ cecitatem & surdas
 aures. ignorabatur a nob; uel certe. cum uerba subli
 mia & eruditio de excelsis ueniens. conterat nos atq;
 confringet & opere complebitur. Rugiebam a gemitu
 cordis mei. ut sit sacrificium dño sp̄s contribulatus.
 in nobis qui homines sumus. Et non tam grandia
 peccata fecimus ut montib; comparentur. colles con
 triti sunt; in diabolo autem & angelis eius. excelsa
 montium conterentur; Multiplicant iuxta
 historiam. quod ad babiloniorum tempore retuli
 mus. intellegendam. ēē. de primo saluatoris aduen
 tu. quando propt̄ peccata nimia & clamore popu
 li concrepantem. Sanguis eius super nos. & sup
 filios nros. Circumdatus ē ab exercitu hierusalem.
 & a duob; urbis. uespasiano. scilicet & titō. inriden
 tium puerorū turba consumpta est. Quae quidē
 intellegentiae magis fidei nrae conuenit. sed ita ut
 sciamus & priori historiae posse congruere; uel certe.
 pro re captiuitatem. tipum. ēē. secundae. & perfec
 te euersionis hierusalem; Nec non & hoc anim
 aduertendum. quia haddim. manifeste in hebreo.

R

R

non portam conpungentium. sed postā piscium sonat.
Allegorice. postā piscium esse in hierusalem. p̄ quā in fe-
rentur boni pisces. quia malis fuerint separati.
Et lugebunt ceteris introeuntib; qui foris remanse-
rint; uel certe in fine mundi & in consumatione lu-
gebunt a postā piscium prima. qui suum bap-
tisma non seruauerunt; lugebunt a secunda. qui non
egerunt dignam pro peccatis penitentiam; Et
erit magna contritio super colles. qui nec peccatis
incuruati sunt. ut ceruicem submitterent. ut sua
scelerum deplorarent; Per has enim duas postas
baptismi & penitentiae. in hierusalem. idē in
s ecclesiam dī. uel introitus. uel reditus ē. Ululate
s habitatores p̄lāe. conticuit omnis populus cha-
s naan; Lxx; plangite qui habitās concisām; quia
s ad similitudinem ē. omnis populus chanaan; p̄lāque
hebraice dicitur. oīācther. & ab aquila uersa ē
eictō nox non. Non p̄ breuem syllabam primam
legenda est. ne canepan. putemus. sed per pro-
ductam. ut de p̄lā sciamus dici. in qua frumta
tunduntur. uas concauum. & medicorum aptum
usui. in quo proprie. uti sanas feriri solent;
dicat aliquis. intellexit se se quid significet p̄lā.
Sed scire uelle. cur in presenti loco adsumpta sit;
quia semel descriptio. ē. orbis. & dicitur. Uox
clamoris a postā piscium. & ululatus a secunda.
& contritio magna a collib; nunc idem dicitur.

criptionis ordo seruetur: & de ululatu dicitur eorum
 qui habitant in valle siloae; & pulchre Scriptu-
 re non dixit. qui habitatur in gurgustio: sed qui ha-
 bitatur in pila; quod scilicet. quomodo frumenta
 feriente desuper uecte tunduntur: ita de posta
 piscium. & de posta secunda. & de collib; proruens
 in uos decurret & exercitatur; Populum autem
 chanaan: appellauit populum iudaeorum.
 Juxta illud quod legimus in danhel. Semen cha-
 naan & non iuda. Et ad hierusalem. pater tuus
 amorteus: & mater tua cethea. Et in alio loco
 chanaan. In manu tua statere iniquitatis; Quod
 si uoluerimus iuxta utrumq; translatione tro-
 pologiam texere: recte ad ululatum & ad plane-
 tum concitantur. quoniam in extremis peccatorum fecib;
 habitantem in scelere suorum imadimersi di-
 cunt. Infixus sum in limo profundi & non e-
 inquit substantia; Unde additur; qui habita-
 tur concisam; Hoc est. animam multis iniquitatib;
 uulnertam; siue ecclesiam: quae scismatibus
 herensibus q; lacerta e. & ad singula uulnere plan-
 git filiorum infectos; Quod autem dicit. conticuit
 siue adsimilatur e. omnis populus chanaan: blas-
 phemiam eorum in die iudicii: cesare significat:
 Et os quod in altum posuerunt. linguam q; ad ter-
 ram usq; penetrantem. aeterno silentio conticis-
 cere; & quia peccatum peccauit hierusalem. &

ideo incommotionē facta ē. Populus dicitur chanaan:
quod interpretatur commotio; Non enim potest
dicere: statuit super peccatam pedes meos. Sed in
cessus & fluctuans semper immotus ē; Unde &
noe uir sc̄i post quam euigilauit ex somno: ex ma
ledictione nomen inposuit chanaan dicens. Ma
ledictus chanaan puer famulus erit fratrum suo
rum; Non solum autem chanaan adsimilatur
peccatores: sed pro qualitate & diuersitate peccati.
Alius adsimilatur pharao: Alius nebroth giganti;
& e contrario p̄ bona opera atq; iustitias: quia &
iustitiam tenent sunt diuersa: Ille sp̄m adsumit
Abraham: hic moysi: Alius helie; Quam obrem
ab apostolo dicitur; Emulamini carismata maio
ra; qui uero p̄fectus ē iuxta eā tamen p̄fectionē
quam humana conditio potest habere similitudi
nem signatur dī; Disperierunt om̄s inuoluti ar
gento; Disperierunt omnes inquit erecti sunt
argento. qui sibi inquit induituri confidebant;
Et tantas habebant opes: ut se quasi inuolutos &
septos suis diuitiis aestimarent; uel certe secundū
LXX. Qui erecti erant in superbiam. & pauperes
despiciebant: ira ueniente uastati sunt; simul que
considera quod non dixerit. peribunt qui erecti
sunt argento. Sed iam nunc antequam eis sup
plicii dies ueniat. in eo ipso quod superbiant. &
semp de thesauris suis cogitent. & seruent eos.

80

perierunt atq; corruerunt; quod qui intellexerit. puto eum
non satis cupere diuitias. in quib; non peribunt. sed perierunt
qui erecti sunt; neque uero aestimandum eos solos perisse
qui argento erecti sunt: sed iuxta hanc definitionem peri-
bit & ille qui in generis nobilitate se iactat; peribit qui
in flatu dignitatib; ; peribit qui fortitudinem corporis
gloriat; peribit qui femineo langore mollitus. comā
nutrit. uellit pilos. cutem polit & ad speculum comitur.
quae proprie passio & insania feminarum. ē. Siquis autē
uult erigi. & superbi se superbia erigatur cum apostolis.
quando dignus fuerit pronomine dñi ihu xpi contume-
liam pati. gloriatur cum paulo qui exultabat in tribula-
tionib; : Sciens quod tribulatio operetur patientiam.
patientia spem. spes autem non confundat; Et erit in
tempore illo scrutabor hierusalem in lucernis. & uisitabo
sup uiros defixos in facib; suis. qui dicunt in cordib; suis
non faciam benedicti & non faciam male. Lxx. Et erit in
die illa scrutabor hierusalem cū lucerna & uisitabo sup
uiros qui contempnunt custodias suas. & dicunt in cor-
dib; suis non faciam benedicti & non faciam male. In tempore
& in die captiuitatis hierusalem. uel ab abylonis uel a ro-
manis. quia dereliquit legem dñi. & impie egit in dñm cre-
atorem suum. Scrutabitur dñs cū lucerna omnia abs-
condita hierusalē. & nullum inultum patietur effugere.
Legamus iosue historias. & ibi reperiemus scriptū. de clo-
acis quoq; & speluncis. & antris. & sepulchris. extractos
principes. & reges. & potentes. & sacerdotes. qui se in eis

mau moſtis abſconderunt ; Et uiſitabo inquit ſuper
eos qui confidunt in corporib; ſuis & in uirib; ſuis. quas
maſ p̄kue. feces uocat. ſiue peccata in quib; p̄nitus
fuere diſixi ; Qui tollentes prouidentiam. nec boni
nec mali dñi auctore eē dixerunt ; hoc ē. quod nec bo
ni bonaredderēt. nec mali mala ; ſed quod fortune
cuncta reſerentur arbitrio. & caſu referentur incerto.
In conſumatione autem mundi. q̄d dicit dñi ipſa intellegi
tur : Scrutabitur dñs hieruſalem. Id ē. eccleſiam
ſuam cum lucerna & ulciscetur ſuper uiros contempto
res. qui noluerunt ſuas ſeruare cuſtodias. id ē. man
data dñi contempſerunt. & in ſuper rationi ſe pecca
re dicentes blaſphemaueſ in cordib; ſuis. quod nihil
prodes^{ſe} benefacere. nec ob eē male. quia nec bono
rum operum premium. nec malorum poenā reſti
tuerēt dñs. Recte hic hieruſalem. Id ē. eccleſiam
que primū iebus uocabatur. quod dicitur conculca
ta & quando conculcabatur agentib; & demonū
ludibrio erit. Dicta ē. iebus. & poſtquam coepit
in ea pax habitare dñi. & factus ē. in pace locus eius.
nomen hieruſalem ſoftita ē. Quia igitur in nouis
ſimo tempore. quod ſepe iam diximus. multiplicata
iniquitate refrigeſcēt caritas. & ſolis lumen recedat
ab hieruſalem. & tanta erit uaſtitas ut difficile ſaluet
& iam electi dñi. Tunc in lucerna ſermonis ſui x̄q;
rationis. om̄ia uita ſcrutabitur dñs in hieruſalem. &
in medium proferet. & de otioſo quoq; uerbo fiet

91
iudicium & iudicta; non imitatores. poterat enim
& peccatū ueniam promereri. Sed in contemptores.
De quibus dicitur & in abbaeue; uide te contemptores
& aspice; & in alio loco; quare respicis ad contempto-
res; ac deinde; Quia autē adrogans. ē. & contemptor.
uir superbus. & cetera; super his fide ultio qui custo-
dias dñi non serua uerunt. & dicunt in cordibus suis
non faciat dñs bene nec faciat male; Non quod ma-
le dñs faciat. sed quod mala uideatur ei poena ēē. qui pa-
titur; Alioquin. & scalpellus medici malus erit quia
resecat uulnere. & putridas amputat carnes. & pater
malus excedens filium. ut autus corrigat. Et magister
malus. corripiens discipulum ut erudiat; Omnis
enim disciplina ad presens non uidetur esse gaudii.
sed tristitiae; postea autem fructum pacificum. his q̄
per eam eruditi sunt reddet; Et erit solitudo eorū
in direptione. & domus eorum in desertum. & edifi-
cabunt domus. & non inhabitabunt. & plantabunt
uineas. & non bibent uinum earum. quia iuxta ē dies
dñi ^{magnus}. & iuxta & uelox nimis; Manifestum est. quod
iuxta utrumq; magnus captiuitatē. Omnis eorum
sit cesus exercitus. & domus dirute. & agrum ea-
rumque uastate. nec uultu eorū distulerit patientia dī;
sed cum dicerent ad prophetas. hoc in tempus erit
& in dies longos. uenerit eis dies dñi magnus & ue-
lox nimis; iuxta trophologiam autem. cum uenerit
tempus iudicii. siue unius cuiusq; motus & egressi.

onis eſceto. Tunc omnis foſtitudo eorum indireptio
nem erit: ut quod male ualebat & erigebatur aduerſum
dñm: infirmum fractum que ueſtatur ad melius. Uelut
ſiquis foſtitudinem latronis & piratae & furis diripiat:
infirmosq; eos reddat: prodeſt illis ſua infirmitas; de
bilitate enim membrum quibus prius non bene abute
bantur. a malo opere ceſſabunt; Quod autem ſequitur.
& domus eorum in deſertum: mutasunt in eccleſia edi
ficatae ſion in ſanguine. & hieruſalem in iniquitate. Qui
bus prodeſt talis domus deſtrui; Legamus leuiticu
ubi leproſa domus deſtrui iubetur; & quia lepra per
manens eſt. & diſfunditur: lapides eius & ligna & omnis
pulus extra ciuitatem in locum in mundum proieciuntur;
ſed & hieremiae principio tale quid ſcribitur: Ecce
dedi ſermones meos in oſtium. ecce conſtituite hodie
ſuper gentes & regna. eradicare & fodere & diſper
dere. & edificare & plantare; Deſtrui & edifica
tio peſſima: ut poſtea bona edificatio conſtruat.
Et eradicabitur iniqua plantatio: ut plantatio iuſta po
natur; Unde & in ſalomone legimus: melius eſt habi
tare ſub diuo: quam in calcetis cum iniquitate & in
domo noua; Quasi bonus ergo dñs. domos eorū qui
erant defixi in fecibus ſuis & dixerant in corde
non faciat bene dñs & non faciat male. deſtrui & nec eos
in leproſis & immundis domib; habitare p̄mittit.
Nec facit ut bibant uinum de uineis quas plantauerat;
Si enim plantarent uineam ſorech & uineam electā

totum uerum bibissent unum suum. & in ebriati essent
 cum patri archa noe & ioseph immericie; sed qui dixe-
 rant. non faciat bene dñs & non faciat male. & de uinea
 sodomorū uinea eorū & propago eorum de gumurra;
 uua eorum uua fellis & botrus amaritudinis eis furor
 draconum uinū eorum & furor aspidum insanabilis;
 propterea plantauerunt uineas & non bibent unum
 eorum; & mystice dicitur de sodoma & gomurra. quod
 omnis plantatio eorum perierit; Si enim permansissent
 in eo quod coeperant. ut essent quasi paradysus dī &
 non finissent in malo. ut essent quasi terra egypti plan-
 tatio eorum utiq; permansissent; Tale quid & illud
 sup egyptus in psalmis sonat; Occidit in grandine
 uineas eorum. & in oros eorum in pruina; Quasi
 clementis simus quippe dī. omnem egyptiā plantatio-
 nem. & arbusculas quae in egypto radicate sanguineas
 habent fructus. Interficat & subuertat ne bibant. q̄
 male plantauerant & comedant ex eis fructum;
 Prope ē dies dñi magnus & uelox nimis. cui resistere
 nemo potest; Prope autem ē. uel propter aēnitatē.
 quia nihil ei longum est. uel propter poenā & magnitu-
 dinem. quia paciēti numquam longum uidetur sup-
 plicium quod inferendum ē. siue prope. ut supra
 diximus. Cum exiremus e seculo. & unius cuiusq;
 mori consūmationē mundi fecerit; & non solum
 prope. sed & iam uelox nimis; ut uelocitas aduentus
 eius. in eo quod nimis additur. ostendatur; Uox diei

clangoris

B:

5 dñi amara tribulabitur ibi fofus. dies ire dies illa
 5 dies tribulationis & angustiae. dies calamitatis & mi
 5 seriae. dies tenebrarum & caliginis. dies nebulae & tur
 5 binis. dies tube & clamoris. sup ciuitates munitas & sup
 5 angulos excelsos. Lxx. Uox diei dñi amara & dura
 5 posita ē. fofus. dies ire dies illa. dies tribulationis &
 5 necessitatis. dies miseriae & pdtionis. dies tenebrarum
 5 & turbinis. dies nebulae & caliginis. dies tube & clamoris
 5 sup ciuitates munitas. & sup angulos excelsos. Juxta
 5 superiorum. uel de babilonia captiuitate accipe. uel de ex
 5 trema quam passisunt a romanis. sup quam & dñs fle
 5 ut hierusalem dicens. hierusalem hierusalem. que
 5 occidis prophetas & lapidas eos qui ad te missi sunt. &
 5 cetera. Uera enim expecta uindicta. ē. A sanguine
 5 abel iusti. usq; ad sanguine zacharie quem occiderunt
 5 inter templum & altare. & ad extremū. de dī filio
 5 dicentes. sanguis eius sup nos & sup filios nr̄os. Expti
 5 sunt diem amarā. quia ad amaritudinē dñm puoca
 5 uerant. Diem ad dño constitutā in qua non inbeciller
 5 qui libet. sed uiri fortissimi deprimentur. & ueniet
 5 sup eos ira in finem. Sepe quippe & antequam dī
 5 sustinuerunt. sed ira illa non fuerat consumationis
 5 & finis. Quid necesse ē. nunc describere. quantas in
 5 utraq; captiuitate sustinuerunt calamitates. & quomo
 5 do qui lucem dñi respuerunt. in tenebris & caligine
 5 uersati sint. & qui noluerunt solemnum audire die
 5 rum tubas. audierunt clamorem bellantium.

83

De ciuitatibus autem munitis & excelsis angulis iude
qui ad solum usq; diruta sunt. oculorum magis puto esse
iudicium. quam aurum. Nobis presertim cum nunc
in ista sumus prouincia. licet uidere. licet probare quae
scriptae sunt. uix ruinarum parua uestigia in magnis
quandam urbibus; cernimus; silo ubi tabernaculum &
archa testamenti domini fuit. uix altaris fundamenta
monstrantur; Gabaa illa ciuitas saulis. usque ad fun-
damentum diruta; Rama & Bethoron. & reliquae urbes
nobiles a salomone constructae. parui uiculi demonstrant;
Legamus iosephum. & prophetiam isoffoniae. illius cernimus
historiam; & hoc non tantum de captiuitate dicendum est.
sed usq; ad presentem diem. perfidicolum. post interfectio-
nem seruorum. & ad extremum filii dei. excepto placentu
prohibentur Ingressi hierusalem; & uirum eius
ruae flere liceat Ciuitates praeterea redimunt; ut
quae uondam emerant sanguinem christi. emant lacri-
mas suas; & nefletur quidem eis gratulatur sit.
Uideat in diem quo capta est a romanis & diruta hier-
usalem. uenire e populum lugubre. conflueret de
crepitat muliercular & rener. pannis annisq; obri-
tor. in corporibus; & in habitu suo iram domini demonstran-
ter. Congregatur turba miserorum. & patibulo
domini coruscante. ac radiante anastasi. qui. De oliueti
quoq; monte crucis fulgente usq; illo. plangere
ruinas templi sui populum miserum. & tam non esse
miserabile. adhuc flent & iungent. & laudabratia

& sparsi crinis. & miles mercedem postulat ut illis flere
plus liceat; Et dubitat aliquis cum haec uideat de die
tribulationis & angustiae. De die calamitatis & miserie.
De die tenebrarū & caliginis. De die nebulae & turbini. De
die tubae & clangoris; Habent enim & in luctu tubas. &
iuxta prophetam uox solennitatis uersa ē in plangentium.
ululant sup cineres scū arui & sup altare destructum.
& super ciuitates quondam munitas. & sup excelsis angu-
lis templi. de quibus quondam iacobum fratrem dñi
precipitauerant; Haec de captiuitate dicta sunt iudeorū.
Ceterum si diem ut supra referamus ad consummationem
mundi. siue ab umis cuiusq; exitum uitae manifesta
erit interpretatio. quo duos dies dñi amarasit. & necessi-
tate plena & ira. & tribulatur ibi fortis; Cum & iam qui
scī sunt. saluentur quidem. sed tamen sic quasi pignem;
Dies illa dies tribulationis & angustiae. & calamitatis & mi-
serie. In qua dicent. Uae nobis quia miseri facti sumus;
Dies tenebrarum. Omnis enim qui male operatur odit
lumen & non uenit ad lucem; & necesse ē. qui lumen ode-
rit. eum tenebrae consequantur. Dies erit nebulae & tur-
binis; Ueniet enim super eum tempestas dñi. & clangor
tubae. quam apostolus significat dicens. In nouissima
tuba; Erat autem dies tubae & clangoris super ciuitates
munitas. quae sibi multitudine peccatorum cum can-
aedificauerant; & super angulos excelsos. opera pueria.
& a recta uia dñi declinantia; Unde & a saluatore
arguuntur. Ἰεροκρίται. farisei. quod adorent in angu-

lis platearum ; Uia enim recta & tendens ad paradysum :
 alta & angusta e. quae ducit ad uitam ; Uia autem fructa
 habens angulos & tortuosam : lata & spatiosa e. quae ducit
 ad mortem ; Simulq; in uerba sequentis dñi cer
 ne clementiam . quod propterea amantur dies . & dies ire
 & dies tribulationis . & dies tubae & clangoris : & ciuitates
 male munitae & pueri anguli destruantur : Et tribulabo
 homines & ambulabunt ut caeci quia dño peccauerunt . &
 effundetur sanguis eorum sicut humus : & corpus eorum
 sicut stercore : sed & argentum eorum & aurum non poterit
 liberare eos in die ire dñi . Igni zeli eius deuorabitur
 omnis terra : quia consumatione cum festinatione faciet
 cunctis habitantibus terram : LXX : Et tribulabo homi
 nes & ambulabunt ut caeci quia dño peccauerunt . & ef
 fundetur sanguis eorum sicut puluerem . & carnes eorum
 sicut stercore bubulorum . & argentum eorum & aurum .
 non poterit eruere eos in die ire dñi . & in igne zeli eius
 consumetur omnis terra . Consumatione enim & festi
 nationem faciet sup omnes habitantes terram ; Non
 e difficile iuxta priorem sensum haec fuisse p passam dice
 re hierusalem . quae propt̄ crucem dñi sustinuit ; recer
 sit enim ab ea uisitatio di : & tribulati sunt om̄s homines in
 tota iudea : & propt̄ magnitudinem praesurae ambulauer̄
 ut caeci . quid agerent ignorantes ; & hoc passi sunt : quia
 dñi . id est di filio peccauer̄ ; Nam quia fuderant & sangui
 nem prophetarum . & sanguine xpi : fusus e sanguis eoz
 sicut humus in tota regione . & corpore eorum manserunt in

sepulta sicut stercore sup faciem terrae; Diuites quoq;
eorum qui argentum & aurū iniquitate nimia congre-
garunt: opibus suis de die irae dñi non potuerunt libe-
rari; Ignis enim zeli dñi succensus aduersum eos. deuo-
rauit omnem punitiam. nec grande fuit tempus in medio;
Nam post XL. & duos annos dominice crucis. circum da-
ta. ē ab exercitu hierusalem. & consumatio illius facta
cum festinatione; & non solum illius. sed cunctis terrae
iudeae habitatorib; ; In consumatione autem uel mundi
uel unius cuiusq; tribulabuntur omnes homines qui
homines p manserunt. & mortui sunt quasi homines.
& ambulauerūt ut ceci. quia lumen p didere iustitiam.
& locum paenitentiae non habebunt. & hoc patienter.
quia dño peccauerunt; Si enim dñs iustitia ueri-
tas sc̄itas. cōdereq; iustitiae: quisquis iniuste fecit. &
mentitus. ē. & scortas uitaeq; sectatus: dño peccauit.
Sed quod sequitur. Et effundetur sanguis eorum si-
cut humus & corpora eorum sicut stercore bo um:
uidetur absurdum. ut in resurrectione mortuorum
& consumationem mundi atq; iudicio. dicamus
effundi sanguinē & corpora iacere quasi stercore;
Igitur illud quod ad noe dicitur. & sanguinem anima-
rum uitarum requiram de manu omniū bestiarum.
& de manu hominis. & de manu fratris requirā animā
hominis. Qui effuderit sanguinē hominis. pro
sanguine eius effudetur sanguis ipsius. Et in resurrec-
tione credere ridiculum ē. & inuita hac stare non

potest . Quanti enim effuderant sanguinē . & sanguis
 eorum effusus non ē . & alii occiderunt hominē ueneno
 uel suspendio . & tamen cum homo mortuus sit . non ē sanguis
 effusus ; quomodo ergo dñs effususur . ē sanguinē eorū
 intali . uicū cum ille qui occidit . sanguinē non effuderit .
 Sanguis igitur hominis . tozatonitos . Id ē uitale
 quo uegitatur . & sustentatur . & uiuit . debet intellegi ;
 Quod qui effuderit . sibi p̄ scandalum . siue p̄ ueritate doc
 trine . in die iudicii effunditur ab eo & iam id quod sibi
 uidebatur habere uitale . cogitur amittere . iuxta
 huius cernodi sanguinē . & caro intellegitur . de qua &
 esaias ait . Omnis caro fenū . & in genesi dñs .
 Non p̄manebit sp̄s meus in hominib; istis . quia caro sunt ;
 Et apostolus de utroq; caro & sanguis regnum dī posside
 re non poterunt . Neque corruptio in corruptionē dī
 hereditabit ; In die ergo consummationis . uel generalis
 uel specialis . Omnis sanguis qui effusus ē . clamabit
 ad dñm & apparebit in medio . & opera sanguinis atq;
 terrena quasi puluis iacebunt & stercore ; & argentum
 & aurum diuitis . de die irae non poterunt liberare .
 Audiente eo qui moritur . Stulte hac nocte tolletur ani
 matua a te . que autem preparasti cuius erunt ?
 Non congregemus aurū & argentum . ^{quis n̄ possunt} diuitas liberare
 a morte . Redemptio autem uiri animae . propriae diui
 tiae ; sed quod eotempore liberare non possunt . quo
 diuitias necessitate dimittunt . Omnis enim terra
 & uniuersa que terrena sunt . zelo dñi deuorabunt ;

Ex

R
Et quod ait zelo: intellege adhuc amante dñm; Nisi enim
amar & humanā animā: Numquam zelatur eam. & in simili
tudine mariti peccatum ulciscitur uxoris; qui non amat
nec adulterio eius irascitur; & hoc faciat dñs cum festinati
one & cunctis habitantib; terram. hi qui se paenitent
terre dederunt. & non fuerunt aduenae & peregrini
sicut iustus qui loquitur. Aduenasum ego in terra & pere
grinos sicut omnes patres mei. Et rursum alibi. nolens
duccur in tabernaculo carnis habitare. lacrimabili uoce
testatur dicens. eu. mihi quia peregrinatio mea prolonga
ta ē. Etenim quis sumus in tabernaculo corporis huius.
ingemercimus conquirentes. Miser ego homo qui meli
berabit de corpore mortis huius; Conuenite ^{gens} gentes.
congregamini non amabilis priusquam pariat iussio.
quasi puluerem transeuntem diem; Lxx; Congrega
mini & colligimini gens in erudita antequam sitis. sic
flos p̄transiens diei antequam ueniat super uos in furo
re dñi; Post descriptionē malorum. quae in die uentu
ra sunt dñi; Secundum duplicem captiuitatis expositi
onem quam supradiximus: populus ad penitentiam
puocatur. & dicitur ei. conuenite & congregamini. siue
ut in Lxx. scriptum ē. Colligimini. id ē. stote uobis.
Juxta apostolum caritatis uinculo copulati; Gens n̄
amabilis. quae amore dī indigna est; siue gens in erudi
ta. de qua dicitur deuterō nomio. populus stultus &
non sapiens; Et in hieremia. sine causa percussi filios
uōr̄: disciplinam non recepistis; antequam fiat quod

prophetatum est: Antequam p̄ceptūm sequatur effectus;
 quod ita facile ueniat. quasi puluis p̄transiens. Antequam
 super uos furor dñi complectatur; Simulq; cernedi cle
 mentiam; sufficerat prudentiū^{bus} malorum uenientium
 imp̄dium descripsisse. uerum quia non uult inferre
 subplicia. sed tantum terrere passurās. ipse ad penitentiam
 prouocat. ne faciat quod minatur. ē. Generaliter autem
 tota multitudo credentium. & eorum quidā populus nun
 cupatur in ecclesiam congregatur. dicitur ei. conuenite in
 ecclesiam. sociamini uobis caritate & pace. & gens in erudita
 quae non uis dī recipere disciplinā. nec habere scientiam
 mandatorum eius. sed diuitiis. & corporis sanitate. & pul
 chritudine huius sc̄ti. carnisq; uoluptatib; dilectaris.
 quae transit quasi flos. qui in una marcescit die; Propte
 rea autem dico uobis. conuenite sociamini. necum iudici
 tempus uenerit. & omnis gloria uñr transierit. tunc
 uelitis agere penitentiam. quando locus non erit peni
 tentiae. sed poenarum; Querat aliquis. quomodo hoc
 ipsum super uno quoq; migrante deserto possit intelle
 gi; Dicitur ergo & ad singulos. O tu qui sc̄ti negotiis occu
 patus p̄ diuersa discurris. Reuertere in sc̄torum ecclesiā.
 & iunge te eorum uitae. & coeui quos uideri placere dō.
 & de soluta membris anime tuae nec sibi coherentia. in unā
 sapientiae coage compaginem. & illius here complexui.
 & audi mystice; Confortamini manus dissolute & genua
 debilia solidamini; Nec gloriaris in bonis carnis & ei
 flore qui preterit; Omnis enim caro fenum. & omnis

gloria eius quasi flor faeni. aruit **F**enum. & flor deci-
dit: uerbum autem dñi manet in aeternum; Possumus
in hoc capitulo uti pro tempore. si quando uiderimus aliquem
honoribus seculi & congregandis diuitiis occupatum.
ad ecclesiam uel raro uenire uel nunquam. & dicere
ad eum. congregare & conuungere populo dñi. quid dñi
precepta non audis. antequam gloriatus pertransseat.
Antequam dies tibi dñi furoris adueniat; Quae-rite
dñm omnes mansueti terrae. qui iudicium eius estis
operati. quae-rite iustum. quae-rite mansuetum. Si quo-
modo abscondamini in die furoris dñi. quia Gaza destructa
erit. & Ascalon in desertum. Azotum in meridie eie-
cient. & Accaron eradicabitur. Lxx. Quae-rite dñm
omnes humiles terrae. iudicium operamini & iusti-
tiam: quae-rite & respondete ea ut protegamini in die
iraedñi. quia Gaza direpta erit. & Ascalon in desertum.
& Azotus in meridie proicietur. & Accaron eradica-
bitur; Humilis terrae appellatur. qui non humili-
tate atq; iustitie sonat. sed peccatis humiliatus est.
Nec potest cum xp̄o dicere. discite a me quia mansuetus
sum & humilis corde. Omnis enim qui se humiliat
exaltabitur; Et in alio loco ad sc̄m sermo dirigitur;
quanto maior fueris. tanto magis humiliate ipsū
loquitur. quasi honor graue ad grauatē sunt super me.
Ite debet audire; uenite ad me omnes qui laboratis
& onerati estis. & ego reficiam uos; Hoc dictum sit
in principio secundum Lxx. interpretes; ceterum iuxta
F & corā dño inueniet gratiam; qui autē peccatis humiliat.
& ad grauatū conscientia & delictorū;

hebraicum alter ē sensus; dicitur enim ad scōs; o uos
 qui mea p̄cepta fecistis: qui in tēra positi & scientes
 qm̄ omnis qui se humiliat exaltabitur: Imitati estis
 mansuetudinē meā: & iudicium estis operati: Quaerite
 dñm in mansuetudine ur̄am; & si uultis scire qui iste sit
 dñs: querite iustum: querite mansuetum. Pater enī
 omne iudicium dedit filio: qui iuxta iudicatoris ē;
 & quia mansueti estis: propterea mansuetum querite;
 ut quee quid in uis mansuetudine minus ē. ab eo qui
 fons ē. mansuetudinis impleatur; Hoc autem dico
 uob. si quomodo abscondamini in die furoris dñi;
 hoc ē. si forte possitis ex eo quod queristis dñm. & iusti-
 tiam eius estis operati: iram dei uitare uementis: &
 effugere captiuitatem: quae uel a nabuchodonosor
 uel a romanis. inferenda ē. populo iudaeorum; Si autē
 clehis dubitat qui eius iudicia facere dicens. si quo-
 modo abscondamini in die furoris dñi quid fiet de
 peccatorib; . Tanta enim uastitas iudeae terrae uenit
 & tam sublimis & uictor huc ascendit & babilonius & erexitur:
 ut & iam potentissimas urbis filistinorum. quae semp
 uobis equo certamine restiterunt: eadem captiuitas
 adprehendat; Gaza enim destructa & ascalon in
 solitudine redigetur. & azotum: non fusto. sed bello.
 id ē. manifesta luce. atq; uictoria in captiuitatē trahetur.
 Et accharon. quae in tēpretatur. eradicatio. hoc sustinebit
 quod in suo uocabulo sonat. id ē. eradicabitur; hoc
 iuxta litteram & hebraicam ueritatem; Juxta Lxx.

R

74
autem precipitur humilibus terre. De quibus iam supra
dictum est. ut operentur iudicium & quaerant iustitiam;
quam non puto alium esse praeter Christum; & quia omnis
qui querit inueniet. id quod inuenierit. alii respon-
deant. Hoc est alios doceant. Sapiencia enim abscon-
dita & thesaurus non conparens. quae utilitas inambo-
bur. & hoc inquit precipio uobis. ut in die irae domini pro-
tegamini. uel in consumatione mundi. uel in exitu uni-
us cuiusque deserto; Gaza enim & Ascalon & Azotus &
accharon diuersa supplicia sustinebunt; Gaza inter-
pretatur fortitudo eius; omnes ergo qui sibi ad plaudendum
in fortitudine corporis. & insipientia seculari. & dicuntur
cum diabolo. fortitudinem faciam dimpientur in die
irae domini. & ad nihilum redigentur. Ascalon quoque
que dicitur ponderata uel ignis homicida. cum uene-
rit dies irae domini. sceleris sui mensuram sentiet. & eo-
dem quod operata est. pondere deprimetur; Et quia
arsit ad effundendum sanguinem. & multas scandali-
zauit animas. implendum est in ea uirum sanguinum
& dolosum abominabitur dominus. Non deripietur ut
gaza. sed in solitudinem redacta. gehennae ignibus usque
ad puluerem cremabitur; Nec non & Azotus. que
ebrietas dicitur. erit dōd. & in lingua nostra sonat. ignis
generationis. clare luce uastabitur. Arsit enim li-
bidine & generationis incendio debaccata est;
75
& quia omnes adulterantes quasi clibanus corda eorum.
& sagittas ardentibus uulnenti sunt. non in tenebris.

Non in occulto iudicio: sed in meridie. hoc est quando plenam
 recipient claritatem. proicientur in tenebris. & scōrum
 consortium non habebunt; Sed & accharon. quae
 appellatur. sterilitas. uel eradicatio. quia nullum fructū
 habuit. & pueritate doctrine suae eradicauit plurimos.
 Ipsa quoque eradicabitur; Has autem omnes uarietates.
 intellege in animarum uitis. atque peccatis. & quod unius
 cuiusque opus quale sit. ignis probabit; Uae qui habitas
 sis funiculum maris. gens pditorum. uerbum dñi
 super uos chanaan terra philistinorum. & dirperdam
 te ita ut non sis habitator. & erit funiculus maris requi
 er pastorum & caule pecorum. & erit funiculus eius
 his qui emiserunt de domo iuda ibi pascentur in domi
 bus ascalonis ad uesperam requiescent quia uisitabit
 eos dñs dñs eorum. & auertet captiuitatem eorum; LXX;
 Uae qui habitas funiculum maris. accole cretarum.
 uerbum dñi super uos chanaan terra allophilorum
 & pdam uos de habitatione. & erit creta pascua pastoꝝ
 & ouile pecorum. & erit funiculus maris his qui reliq̄
 sunt de domo iuda super ipsos pascentur in domibus
 ascalonis post meridiem. Diuertent a facie filiorum
 iuda qui uisitabit eos dñs dñs eorum & auertet captiui
 tatem eorum; Quantum ad historiam. non est diffici
 le interpretari; quia in superioribus dixent. gaza de
 serta erit. & ascalon in desertum. & totum in meridie
 eicient. & accaron eradicabitur. quattuor magnis
 palestinae urbibus nominatis. Nunc ad ipsam gene

raliter prouintiam sermonē dī fieri & p̄dici ei
Ue. babilo^{mo} ueniente; quod & ipsi qui iuxta mare habi
tent. pereant atq; tollentur; quod autem terra phaler
tinorum. terra sit chanaan. Nulli dubium. ē. & dī p̄
dam te inquit itaut nullus sit habitator. & intantā
uenies uastitatem. que letabar. In uersione iu
dae. ut om̄r tuae urbes munitissime in ouilia sint
pastorum; Et postquam dñr uisitauerit populū
suum. & fecerit eos regredi sub zoro babel & iesu.
& edificauerint templum. & extruxerint hierusa
lem. tu ita inculta eris. & sic ue p̄rib; d̄ficir q; operi
eris. ut pastores dereliquis iudeorum. in ascalone
post meridiem requiescant. & in urbe quondam
nobili greges suos faciant accubare; & hoc fide. quia
dñr uisitat plebem suam & auertit captiuitatē eius;
quod factum nec sit ubi uiderit; neq; enim nunc p̄
positum nobis. ē. historie texere ueritatem; sed ea
intamare n̄r; quae accepimus ab hebreis; Iuxta
spiritalem autem sensum. & translationem. LXX.
Difficilis intelligentia. ē. maxime. quia & inter p̄ta
tione discordant; Ubi enim nos t̄m̄ n̄stulimus.
gen̄r p̄ditorum. Illi dixerunt. ad uenae creten
sium; & qui hebraice scriptum. ē. gōi. chorethū.
pro. gōi. hoc ē. gente legerunt. gār. id. ē. ad uenā;
& pro. chorēchi. quod dicitur. p̄ditorum; nom̄
crete insulae putauerunt; Deniq; & aquila & quin
ta editio. interpretati sunt. ea. No coreepium;

⁂ n̄c̄n̄s̄it d̄s̄ uiderit.

& theodotio . eepocolaeperiac ; simmachus quoq; eerioco
aeperomenon ; quae omnia cum interpretatione nra
faciunt ; rursus ubi nos diximus . & erit funiculus
maris : & omnes interpretes huic translationi congrue
runt : scribitur in .LXX. & erit creta pascua gregis ;

Igitur spiritalib; spiritalia comparantes . & uulgate editi
onis ceptam semel tenentes semitam : querimus sicut
bi Alibi in scripturis scis nomen cretae legerimus ; &
nifalloz illud in prum tu e ; cretenses semp mendaces
male bestiae uentris pigri . testimonium hoc uerum
est ; qui fluctuant . & cir cum feruntur omni uento
doctrinae in deceptione hominum . in uersuta erroris ;
Isti cum debuerint in terra confessionis . hoc e . in terra
habitare iudeae uoluerunt magis aduenae esse
cretensium . qui diuersis maris fluctibus hinc inde
tunduntur . & sonant . aere . coribanthio . & sunt iuxta
apostolum quasi cymbalum tinniens ; & quia adue
nae sunt cretensium . Ideo sermo di . hoc e . cominatio
fit ad illos ; & dicuntur terra canaan . semp in fluctibus .
semp in motu . & terra allophilorum . Alieni enim
ad o . in funiculo maris . & in creta regione uersantur ;
fit itaq; adeos sermo di . uel in consumatione & fine mun
di . uel cotidie p ecclesiasticos uiros . & qui possunt
cum apostolo dicere . an experimentum quaeritis
eius qui in meloquitur xps . ut eiciantur de creta
& pdantur de pristinis habitationib; suis ; & illa
regio quae prius gregem pditum continebat . in ci

R

piat eē ouile pecorum xpi. & iuda. idē uera confessio
habita in funiculis maris. Cumq; iam coeperit eē
mundus ad uerperam. & demulas uocatis pauci electi.
qui nunc reliqui uocantur de domo iuda pauerint eos
qui primum in mari & in creta & in mendatio pascabant.
Declinabunt in domib; ascalonis. Id est ubi prius ignis dia
boli. & interfectorum manabat cruor. Ascalon enim in
terpretatur ignis homicida. & hoc fit quia uisitabit dñs
populum suum. & hi qui ante facile capiebantur sophisma
tib; hereticorum quasi de captiuitate uementer uincerit
aduersarios suos. & habitabunt in tabernaculis eorum.
Quod autem legitur in Lxx. A facie filiorum iuda obelo.
prenotauimus. Nec in hebraico. nec apud ullum fectur
interpret e m. & contextum capituli sensumq; contur
bat. Non quod difficile fuerit quomodo cumq; & hoc
posito sententiam texere. sed semel decreuimus. uerita
tem interpretationis. & lectoris magis eruditi. quam
uulgi iudicium sequi. Audiui obprobrium moab.
& blasphemias filiorum ammon. quae exprobrauerunt
populum meum. & magnificati sunt sup terminos
eorum. propterea uiuo ego dicit dñs dñs exercituum
dñs isrl. quia moab & sodoma erit. & fili ammon qua
si gomorra. Siccitas spinarum. & acerui salis. & deser
tum usq; in aēnum. reliquie populi mei diripient
illos. residue gentes meae possidebunt eos. hoc eis
euenit pro supbia sua. quia blasphemauerunt & mag
nificati sunt sup populum dñi exercituum. horri

bilis dñr super eos. & adtenuabit omnes de^o terrae. & ad orabunt e um uiri de loco suo om̄es insule gentium;

Lxx; Audiu obprobrium moab & contumelias filiorum ammon. In quibus exprobrauerunt populum meum & magnificati sunt super terminos meos. propterea uiuo ego dicit dñr iustitum dñs isrl̄. quia moab sicut sodoma erit. & filiorum ammon quasi gomorra. & damascus derelicta quasi aceru^s arae. dispersa in sempiternum. & qui reliqui fuerint de populo meo diripient eos. & residui gentes meae possidebunt eos. hoc erit eis pro contumelia sua. quia exprobrauerunt & magnificati sunt sup dñm omnipotentem. manifestus erit dñs sup eos & disperdet om̄es de^o gentium terrae. & adorabunt eum singuli de loco suo om̄es insulae gentium; Quod excepto danhel propheta qui quattuor regnorum cernit septid^o uisionis. & earū deferentiar sub aliis atq; aliis imaginib; exponit.

Rx

Etiam hieremias & ezechiel faciunt ut post uisionem iudeae. aduersum ceteras generationes que in circuitu eius sunt. uestant uaticinium. & iuxta ^{idiomata} ianua singularum. quae eis euenturae sunt nuntient. atq; in descriptione earum ductus in morentur. Hoc nunc propheta soffonias. quamquam breuiter. eodem ^{tam} ordine facit. post philistim enim contra quos supra comminatio p̄currit. Gaza destructa erit & ascalon in desertum. azotum in meridie eicient. & accharon erit dicabitur. Nunc aduersum moab & filios ammon.

[Faint handwritten notes in a later hand, likely a commentary or correction.]

siue. ut. Lxx. additum. ē. contra damascum. quae in
 etia dicitur. Nam. textur prophetia. eo quod p̄bentes
 auxilia † Nabuchodonosor quippe atque caldei iudae
 orum urbibus subruerunt. ceteras gentes oppresserunt.
 & ita factum. ē. ut qui insultauerant populo dī. ipsi quo
 que malorum angustia premerentur. & haberent con
 seruum iudam. quem putauerant se habere subiectū.
 Igitur. antequam ueniat captiuitas subiosa adhuc rege.
 Nec dum hierosolymis templo q; subuersis. dirigitur ad
 uersum insultantes prophetia. ut mala quondam popu
 li dī. ceterarum gentium lenirentur malo. Audiu
 inquit obprobrium moab. quem nunc areopolis appel
 latur. & blasphemias filiorum ammon. quae & ipsa
 urbis arabie. secunda post bosdram. filadelfia dicitur.
 in quibus exprobrauerunt populo meo. & eiectis iudaeis
 dilatauerunt in tēra eorum fines suos. propterea qui
 blasphemauerunt me. & exprobrauerunt populo meo.
 ego dñs exercituum qui possum implere quod comi
 nor. & dñs isrl̄ qui in populo meo ipse peccator iniuriam.
 faciam ut sit moab quasi sodoma. & fili ammon qua
 si gomorra. Legimus huiusmodi uisiones in etia
 & hieremia. & eadem quae nunc hic legimus. reperi
 mus. Siccitas spinarum. & acerui salis. & desertum
 usq; in aēnum. pro quo nescio quid sibi uolentis. Lxx.
 Damascum euulsam & derelictam interpretati sunt. nisi
 falor. uerbi ambiguitate decepti. Siccitas. quod hebre
 ice dicitur. māmarac. excepta prima littera. mēm.
 † Nabuchodonosor. uastauerunt iudae. concuclauerunt scuarū
 ei. templum q; sub uerterunt. & sub iugato populo isrl̄
 dñm blasphemauerunt.

91
simutetur. & detach. accipiat. easdem litteras reliq̄r
habet. quas & damascus. & potest legē. pro superiori
uerbo. damascus; Quiritur autem. quomodo iste urbes
hoc mo ab. & fili' ammon. redactes sunt in sodomā & gu
murrā. & quasi spinarum ariditas. & aceruisalis usq;
in a&ernum non aedificentur; & quod quidem
uastatesint quasi sodoma & gumurra. exponendi
nulla ē difficultas; uerum hoc ^{q̄d} sequitur. Dererte
erunt usq; in a&ernum: aut destructione regni earum
int̄pretabitur. quia postea subuerse a caldeis pdider̄
regnum suum. & deinceps uel abanthiochis uel
ap̄ tolo^{mae}is tēte. Nouissime romano imperio colla
sub miserint; aut certe ^{per b. a. ce.} in ep̄ βοχαμ̄ dici accipiendum;
tolam. quippe a&ernitatem sonat. & sc̄m; ex quo & pro
uno sc̄to. & pro aliquanto tempore. & una & ate. accipi
potest; & qui reliqui fuerint de populo isrl̄. uasta
bunt eos. & blasphemantia quondam caldeorum au
xilia possidebunt; hoc autem eueniet eis pro supbia
eorum. quia blasphemauer̄ & magnificati sunt contra
populum dñi exercituum; qui dñs exercituum. erit
hōnōribilis sup̄ eos. & horror eius non interficiet
sup̄ eos. Non blasphemantium sanguinē fundet. sed
dispdet. & adtenuabit omnia idola eorum; ut qui
prius tenebantur errore. & dñm p̄ beneficia non
sentiebant. malorum necessitate pressi. sciant idola
nihil prodesse. & adorent eum uniusquisque de
loco suo. omnes in sublegetium; hucusq; iuxta

hebraicum . Nunc ad lxx interpretet reuertamur ; Coga
murq; iudaeos. qui tantum sequuntur historiam exponere
nobis. quando moab & filii ammon factisint quasi sodoma
& gumurra . & quasi acerui salis . & deserti usq; in adernu ;
debent monstrare sulphores pluuias . Uineas terram inci
neres fauillam que conuersam . Mare supra de puteis quon
dam salis quod nunc mortuum dicitur inundasse . quando dnm
eos diripuerint iudaei quando residue . gentes irrahelice
possiderint eos . atq; indignatio dñi . ē . pro blasphemia &
contumeliis adtinuare & dirpdere eos . Non moab &
ammon sed uniuersa terrae ut adorent eum de loco suo
omnis insule gentium . quod magis pro beneficio tribue
blasphemantib; ut ab errore redeant ad salutem ; Quod
si uoluerint dicere . post regressionem de babilone has
gentes populo irrt fuisse subiectas . primum auctorita
tem postulauimus scripturarum . Unde hoc factum pbeft ;
deinde cum minime potuerit demonstrare . concedimus
eis ex supfluo atq; dicimus . esto accidisse quod dicitur .
que iustitia di . ē . blasphemasse . auos . & exprobrasse . at
uos . & postea nepotibus reddendum ; cum utiq; illa sententia
que antea dicebatur in lege . peccata patrum in filios int
ta & quarta generatione restitui . p ezechiel soluta sit ; ui
uo ego dicit dñs . Nequaquam haec dicitur parabola
sed anima qui peccauerit ipsa morietur ; & similia in
dueste . Parabolam ee . quod dictum . ē . Nec id sonare
quod in superficie littere preberunt ; quod si iniustum . ē .
nepotibus reddere . quod deli querent . auu ; quanto in

iustius. secundum stultitiam iudeorum. Hoc ipsum spera-
 rem consumatione mundi fieri. quando non xpi eorum
 utputant uenturus. sed ante cristum; sic ubi enim acta fue-
 rint in historia ut doceant completum esse quod dictum e.
 statim transiunt ad futurum xpi tempore. & omnia quae non
 possunt exponere. Post multa sibi seculare promittunt.
 & dicunt & moab & filios ammon & egyptum & filistim.
 & idomeam. quae nunc insultent iudeis. eotempore punien-
 dor. Interrogemus ergo eos. quare has potissimum gentes
 di puniat. & non totum orbem in quo iudei longe lateq;
 dispersi sunt. Sicutum meretur moab corripi iudeis insul-
 tant. & filii ammon. & reliquae gentes in circuitu. Quare
 gallia non corripitur. quare britannias in comminatione
 non ponit. Cur spanie poenae & aliene sunt. quam ob
 causam de italia nihil dicitur. de africa cur tactur.
 & ut semel dicam. cum omnis orbis iudeos captiuos tene-
 at. quid sole gentes tantum commiserit flagiti quae in circuitu
 sunt. ut sole potissimum non minentur. hoc contra iude-
 os. & generalem in omnibus prophetis. ubicumq; aduersu
 gentes aliqua prophetarum textitur explanatione. Nunc
 quod supra diximus. damascum hebraice non haberet.
 nec apud quemquam alium interpretem. Quam ex ipso scrip-
 turae ordine comprobabimus. Ad id enim quod dixerat.
 Audiui obprobrium moab. & blasphemias filiorum ammon.
 postea retulit. quia moab ut sodoma erit & filii ammon
 quasi gummi terra. quod ergo sequitur. & damascus deserta
 quasi acer uisus areae. debuerat & de damasco aliquo p

R

R

missis; ut quomodo de duab; gentib; dixerit. moab ut so-
doma erit. & filii ammon ut gomurra. quorum peccata
ante iam dixerat: sic & damasci uel obprobria uel blas-
phemias descripsit. & postea dignes supplicium uideretur
inferre; sed & hoc ipsum quod dicitur quasi aceruos
areae. quod grece scribitur. υικυλυμια αλωνος puta-
mus. Lxx. αλωνος. interpretatos. Idē. salis. sed ab imperi-
tis. qui ειμωνια. hoc ē. aceruum frumenti. uel frugum
putauerunt. p̄ αλωνος. additis duab; litteris. α. & ν.
quasi ad consequentiam frugum. αλωνος. Idē. areae
positum; hoc de interpretatione sua late. & errore sit
dictum. ac difficultate historiae; Qui autē doctus uir
ē. & spiritalib; spiritalia comparat. & non querit que
de ortu sunt. sed ea que ex sursum. & cum xp̄o resur-
git ab inferis. & ue terem hominem deponens induit
nouo; & obprobria moab. & contumelias filiorum am-
mon. ad magistros contrariorum ecclesiae dogmatū
referat; qui & ipsi uidentur degenerare. ēē. abraham.
& effugisse in cendium sodome & gomurra. & habi-
tare in segor paruula; Sed quia generatio eorum inte-
nebris. ē. Declinauerunt enim ad dō patre. quod int̄-
pretatur ex nominib; loth. & moab. & dī ēē. filii
cessauerunt. quod dicitur populus meus. In tenebro-
sā concepti. deinceps nuptis substituerunt. p̄pterea
usq; hodie simplicitati filiorum iudae insultantes.
magnificare cupiunt sup terminos eius possessionem
suam. De quib; in prouerbis dicitur. Non trans

R

feras terminos sempiternos quos statuerunt priores tui ;
 Uide hereticos in dialectica sibi & r&horica & omnium
 sophismatum dogmatib; ad plaudentes contempnere
 ecclesie simplicitatem . & quasi indigna misteris suis que
 sibi uelut idola confixerunt despiciere . & habere pro ni-
 hilo . & non quaeri quessint obprobria moab . & contume-
 liae filiorum ammon . in quib; exprobraueris populo di ;
 Jurat itaq; dñr p sem&ipsum dicens . uiuo ego dicit dñr .
 & pulchre ad distinctionē mortuorum deorum qui appel-
 lantur idola . se usq; uentē uocat dñr irrt . Hoc ē . populi
 uidenter dñm . quib; blasphemant se gentes . hoc ē . moab .
 & filii ammon . De quib; sup̄e diximus . sicut sodoma & go-
 murra erunt ; uidentur quidem sibi in eo quod gentes
 non sunt . exisse de sodomis & gomurris ; Sed qui blasphe-
 mant populum di . & contra hierusalem faciunt . in sodo-
 mam reputabuntur & gomurram . & ita delebuntur ut
 ille ante dele te sunt . Nullum habentes in se uestigium
 uirorum & uitae ; Nec mirum si hoc de hereticis intellega-
 mur . quod reputentur quasi sodoma & gomurra .
 Cum & iam ad ecclesiasticos quidē non obseruare ^{ue} manda-
 ta . & egredi sunt a p̄ceptis eius . dicatur presertim .
 Audite uerbum dñi principes sodomorum . adtendite
 legem di populis gomurris ; & ad presbiteros cupientes
 sub figura sustinere ecclesie corrumpere castitatem .
 dicat daniel . hoc ē iudicium di ; Semen chanaan &
 non iuda ; & ut sciatis quatenus cumq; sodoma & gomur-
 ra & egiptus nominatur . Non debet dici prouincis

quas oculis cernimus. sed aliis spiritalibus; quibus sermo dei
comminatur. diuinos profeticos legite In apocalypsi
iohannis. Locus autem ubi crucifixus est dominus uocatur
spiritaliter sodoma & aegyptus; Si ergo hierosolima
in qua crucifixus est dominus uocatur spiritaliter sodoma & aegip-
tus: quare non e contrario aegyptus & sodoma & gomur-
ra si opera fecerunt hierusalem & terrae iudae. in terram
sorum domini transferantur. Denique & dauid non erat de
sacerdotibus; Nec licebat ei comedere panes propositionis:
sed quia per singula crescebat opera. & persecutio saul. uirtu-
tum illius profectus erit: propterea in fuga sua habita-
turus hierusalem & in more pecorum corporalibus; do-
nis iudaei opibus; complendor & parcendor herbis uiri-
dibus; & dilutus cunctis argentibus; sibique subiectis nullum
posse residere quae eos ex terreat; Nos autem accipien-
tes ex hac fabula occasionem uerae historiae. dicimus
omnem nigredinem animae. & tetrum calorem ac dnu-
conis uenenum. quo tincti fueramus uitae atque pecca-
tis. reddito nobis labio electo. siue mundo. & candido. ut
interpretatus est simmachus. derelinquere nos in fluminibus;
& ethiopiae puerorum dogmatum magistris quibus ar-
te inrigabatur. & cum dispersis quondam uirtutibus christo mu-
nentur delaturis. in die illa quando nobis christi lumen fuerit
exortum. Dicitur ad singulos nostrum; Non confundere
ris ex omnibus ad inuentionibus; tuis; cogitationibus; uidelicet
per simis. quibus impie agebamus contra dominum; & tollatur
uniuersa superbia & contumelia per quam erigebamur

contra dñm & contra montem eius sc̄m dñm nr̄m & saluatorē.
 Et proſupbis uanisq; nominib; relinquẽtur in nobis popu-
 lus mansuetus & humilis: ut nihil adrogans: nihil tument.
 nihil quoddõ displiceat. Cogitemur simulq; considera. quod
 in die iudicii & consumatione mundi. tollantur uniuersa
 nomina dignitatum. & unus populus remaneat. & grex sub
 pastore bono. quisit mansuetus & humilis. Tunc & iam
 populus isit plenitudine gentium subintrante. quia conclusit
 dñs omnes sub peccato ut omnib; misereatur. Timebunt
 nomen dñi. & reliquae isit non facient ultra iniquita-
 tem p̄ quam dñm negauerunt. Nec loquentur uana
 in eptar̄ sibi fabular̄ promittentes: nec inueniẽtur in ore
 eorum lingua mendaci. xp̄o p̄ eos qui ueritas. e. loquente.
 Tunc enim parcentur & ipsi in uno grege. & accubabunt in ec-
 clesia. & ueri nabuchodonosor imp̄us non timebunt. Haec
 legentes & uidentes tantamysteria. clamemus cum aposto-
 lo atq; dicamus. O profundum diuitiarum sapientiae &
 scientiae dñi. quam inscrutabilia iudicia tua & inuestiga-
 biles uiae tuae; quod quidem & propheta sentiens. & se-
 cum uolens. de dñi iudiciis suspicatur. In nocte cum
 corde meo exercitabam & scopebam sp̄m meũ. & dicebã.
 Num quid in sempiternum abiciã dñs. aut non addã ut
 misereatur ultra. aut continebit in ira misericordias suas.
 & dixi nunc coepi. haec mutatio dextere excelsi; & e.
 sensus; hoc quod putabam dñm in aeternum relinquere
 peccatores. & misericordias suas in succedente cohibe-
 re. intellexi. Idcirco factum. ut in mutatio dextere.

105 q.

que excelsi ē. dextera uniuersa mutarē. & miserētur
 his quos ante proiecerat; & nos igitur. & reliquis isrl̄
 scientes quod reddiduri sumus rationem pro omni uerbo
 otioso. & quod disperdat dñs uniuersa labia mendacia.
 Non loquamur uanitate; uanitas quippe uanitatum om̄a
 uanitas. & uniuersa uanitas om̄is homo uiuens; Nec in
 opere n̄ro mendacium proferimus: sed accepta potesta
 te calcandi sup serpentes & scorpionis & sup omnē uir
 tutem inimici nullam timeamus formidinem. Necluporū
 xp̄o custodae uereamur; sed dicamus. dñs inluminatio
 mea & saluator meus quem timebo. & cetera. quae in xxvi.
 psalmo continētur; Lauda filia sion iubila isrl̄ laetare
 & exalta in omni corde filia hierusalem. abstulit dñs iu
 dicium tuum. auertit inimicos tuos. Rex isrl̄ dñs in me
 dio tui non timebis malum ultra in die illa dicitur.
 hierusalem nolite timere. sion non desoluantur manus tuae.
 dñs d̄r tuus in medio tui fortis. ipse saluabit. gaudebit
 sup te in laetitia. silebit in dilectione tua. exultabit sup
 te in laude nugas qui a lege recesserunt. Congregabo
 quia ex te erant ut non ultra habeas superis opprobriū;
 Lxx; Lauda filia sion. p̄dica hierusalem. & exulta &
 delectare de toto corde tuo filia hierusalem. Abstu
 lit dñs iniquitates tuas. redemit te de manu inimico
 rum tuorum. rex isrl̄ dñs in medio tui non uidebis mala
 ultra. In tempore illo dicit dñs hierusalem confide
 sion non desoluantur manus tuae. dñs d̄r tuus in te
 fortis saluabit te. adducet sup te laetitiam. & in no

+ hic p̄ter missa est
 tertia pars sphere.
 que manea in secun
 da dimidia quat̄ ni
 one quibrenda ē ubi
 scriptū ē. Sed & uos
 ethiopes.

25

uabit te in caritate sua & lababitur in te in dilectione quasi
in die solemni & congregabo confractos tuos; Non uide
atur mirum ut sepe diximus. aliter hebraica capitula. &
aliter. LXX. Graecae uidelicet & Latinae finiri; ubi enim
in sensu diuersa translatio. e. Ibi necesse e. diuersae e. uel
principia. uel finis; iudaei cum xpo quem putant ee.
uenturum. Haec sibi omnia re promittunt; qui xpi a
norum & maxime nouorum suscipimus. Jam cum ipso
sumus omnia consecuti; Siquis ergo prudentium no
mina taceo. ne quemquam ledere uidear. aestimat
Nec dum prophetiam ee. completam. sciat falso xpi postu
re senomen. & iudaicam animam. circumcisionem tantu
corporis non habere; Si enim haec nec dum facta sunt
sed futura. frustra credidimus saluatoris aduentum;
frustra autem. non credentes intellegimus in nobis esse
completum mysterium. quod temporibus; ad nos tactu
est. & nunc manifestatum. e. p scripturas propheticas
& aduentum dni ihu xpi; Deniq; consideremus or
dinem lectionis. & uidebimus quod dicitur. Non
ad iudaeos. sed ad xpi ecclesiam pertinere; post hoc enim
quod praecurrerat. iudicium meum in congregatione
gentium ut suscipiam reges. usq; ad eum locum ubi
erit. ut inuocent omni nomen dni & seruiant ei sub
iugo uno. & uultus flumina aethiopiae suscipiam in
dispositis meis qui adferent mihi uictimas. & post reliqui
si populi in te credentes in xpo atq; saluati de quib;
dicitur. & timebunt nomen dni qui sunt reliqui

*
alibi quos qui xpm suscepimus tunc ipsos sumus omnia consecuti

deint. & non erit qui ex terra exor. sp̄s sc̄r de generali mundi
consumatione predicant loquitur. Gaude filia sion. pre
dicat filia hierusalem. ^{laetare & delectare de toto corde tuo}
filia hierusalem; Omnis quippe anima quae in ^{cula} spelunca
constituta ē. & contemplatur pacem laetaturae. gaudet in
quitater. n̄ ē. ee. sublata. & redempta ab eo qui pretioso
sanguine omnes redim̄t; X̄p̄s enim factus ē sapientia
nobis ad d̄o. & iustitia. & sc̄ificatio. & redemptio. & redemit
nos rex isrl̄ qui habitat in medio n̄ri dicens. ego & pater
meus uenimus & mansionem apud eum faciemus. & ha
bitabo & in ambulabo in eis. & uultus non uidebimus mala.
solas uirtutes cogitantes. atq; facientes. in illo die dicit d̄s.
Uidentib; nobis pacem. & in sublimi positas; ne desoluantur
manus tuae; Qui & p̄ etiam dixit; confortamini manus
desoluitae. & ope tua robusta sint. D̄s enim fortis
cui neq; potest resistere. saluator tuus. Ip̄s tibi reddet
laetiam quam p̄didisti. & ueterem hominem proiecto in
nouo ambulare te faciet in dilectione sua. non tuo meri
to. sed misericordia sua; & laetabitur in te & delectabit̄
quasi pinguis simā sollempnitatis tuae hostiam. suscipient
salutem tuam. & ip̄s tibi de cetero congregabo contritos tuos;
Cor quippe contritum & humiliatum non despiciet d̄s.
& calamum contritum non confringet; Hoc interim
si uoluerimus de secundo aduentu accipere saluatorem;
Porro quia propheta zacharias ad similem laetiam co
stitatur sion & hierusalem. & hanc ipsam prophetiā
matheus dicit in primo aduentu x̄pi. ee. completam;

Necessitate compellimur. immo ipso ordine ducimur ueritatis.
 quod in soffoniam dicitur. non futurum sperare sed factum.
 Scriptum e enim in zacharia. gaude uehementi filia sion. p̄di
 ca filia hierusalem. Ecce rex tuus uenit tibi iustus & saluator
 ipse humilis & ascendens sup subuigalem & pullum nouu;
 Haec iuxta Lxx dicta sint; ceterum iuxta hebraicum. lauda
 re iubetur ecclesia & iubilare int̄ se n̄tur uident d̄m. &
 exultare atq; laetari in omni corde locor pacis. ad quem
 dictum e pacem meam do uobis. pacem meam relinquo uob.
 Abstulit enim in finem & in consummatione mundi iudiciu
 eius. Nequaquam eam iudicabit atq; corripient. sed sal
 uant; & auertit inimicos eius. demonum turbas; rex int̄
 d̄m in medio eius erit non timebit ultra malum. In illa
 die dicitur ad hierusalem libere in que non seruit cum
 filius suis. sed quae e mater sc̄orum. Nolite timere sion.
 ipsa quippe e & hierusalem. nequaquam tua opera dissol
 uentur. nec facies quod te fecisse lugebis. D̄m d̄m tuus
 qui saluabit te fortiter & potes ipse habitabit in medio tui.
 Gaudebit sup. ^{ap̄m} te in exultatione atq; laetitia. & file
 bit peccata ^{negl} tua in caritate qua dilexit te. & ex
 ultabit sup te in laude. uel quod laudabilis sis. uel quod eum
 tuus laudib; ^{canas} curas; nugas. siue ut aquila int̄pretatur. e. tuus
 lator. qui ate recesserant congregabo quae te erant; hoc
 est. hi qui p̄ uicia atq; peccata de tuo sinu fugerant. & facti
 erant sub demonum potestate. red integrati statu omniu
 uenient ad te. & nequaquam ultra sup perditis filius tuus
 patieris obprobria; Id quod diximus. nugas. sciamus in

Hebreo ipsum latinum esse sermonem. & propterea a nobis
ita ut hebreo ut in eo erat positum; ut nosse possimus
linguam hebraicam omnium linguarum esse matricem. quod
non est huius temporis disserere; Miror autem aquila
& LXX pro eo quod nos interpretati sumus. erant. in eo
videlicet loco ubi diximus. congregabo quae ex te erant.
pro. erant. interpretari uolui. siue .o. i. quod semper aquila
non pro plangendo. sed pro uocando in clamando po
nit. h. a. iu. enim cuius est uerbi in tempore suo praeteritum
tempus numero plurali significat. erant. uel fuerant;
Haec scio molesta esse. lectori quoque si animus auerterit. non me
controversias & declamationes scribere. nec in locis
exultare communibus; sed commentarios. & commenta
rios prophetarum. reprehendere potius sic ubi rethorū
more ludere uoluero. quam arguere in tantis obscurita
tib; ut dignum est. immorantem. Ecce ego interficiam
omnes qui adfluxerunt te in tempore illo. & salua
bo claudicantem & ea quae eiecta fuerant congre
gabo. & ponam eos in laudem & in nomen
in omni terra confusionis eorum. hostiam in tempo
re illo quo adducam uos. & in tempore quo congre
gabo uos. dabo enim uos in nomen & in laudem om
nibus populis terrae. cum conuestero captiuitatem
uiram coram oculis uestris dicit dominus; LXX; Uae qui
accipit super ea obprobrium. ecce ego faciam in te
propter te in tempore illo. & saluabo afflictam. &
repulsam suscipiam. & ponam eos in gloriam & in nomi

nator in omni terra & confundentur in tempore
 illo quando uobis benefecero & in tempore cum susce-
 pero uos quia dabo uos nominator & in gloriam
 & in cunctis populis terrae quando conuestero capti-
 uitatem unam coram uobis dicit dñr; & hoc synago-
 ga quae non claudicat sed utroq; truncata ē. pede polli-
 cetur. sibi in aduentu xp̄i sui quem sperat ēē. uenturi
 rum. & putat om̄s gentes ineficiendas ad dño quae
 adfluxerant iert. & saluandam synagogam. & eam
 quae acciperat libellum repudii colligendam. & po-
 nendos eos in laudem & in nomen in omni terra cap-
 tivitatis suae in qua fuerant ante confusi; & hoc fie-
 ri eo tempore quando captiuitas reducta fuerat hie-
 rusalem. & exstructum templum. & reliquas cere-
 moniarum ordo seruatur; haec sibi repromitat. &
 propterea non agit penitentiam; & dum sperat incer-
 ta. perdat certam salutem; Nec miror synagogam
 haec dicere. quae quia non recipit xp̄m. oculos dolens
 & cum lila lipiscit. & non amatur ab iacob. & rachel
 succedente negligitur. xp̄ianor. Miror immo se
 se mi iudeos. qui sibi uidentur ēē de ecclesia. ea di-
 cere & ea profiteri; quae uera sunt. frustra cre-
 didimus in xp̄o. & omne nrm tollitur sacram-
 tum. & miserabiliore sumus omnib; hominibus.
 credentes eum uenisse. qui non uenit; Qui autē
 spernra ceta ē. & iudeorum casus uota. secun-
 dum superiorem intellegentiam. texamus prx

sens. extremum que capitulum. & de iesu filio sirach
testimonium proferamus; qui mittit lapidem in ex
celsum. sup caput suum mittit; qui aeni sion & hierusa
lem in excelsis positae sunt. Quicumq; sion detrahit
& hierusalem. & mittit in eam contumeliarum lapi
des: in suum eos caput iacit; & reuertitur ob probrium
eius in caput suum. & dolor eius & iniquitas super uerba
eius illius descendit; Quam hodie exprobrant
anime dñi mysteria conspiciunt uolenti quae uidere
pacem eius. & dicunt insanus est & ebrius. & musto
plenus. hominum coetus fugit. dilicias aspernit. aurum
pluto computat. solam diligit paupertatem; quia autem
infideliter sunt. & iam crucem xpi exprobrant ei; & si
quando eum in angustia uiderint. & in temptatione di
cunt. ubi sunt misericordiae tuae & iustitiae quas ope
ratus es; quid loquar de infidelibus; haec ecclesiarum
nonnulli principes huiusmodi hominibus; exprobrant.
& uitam ipsorum arbitrantur amentiam. & non pre
sentem laudant conuersationem. sed uident peccata
exprobrant. ne audiunt esse preceptum. Noli in p
pera homini. qui conuertitur a peccatis suis; Uae igitur
ei qui tu lit ob probrium atq; suscepit huiusmo
di se officio mancipauit. ut detur herede sion & ciui
tati dñi; quia pro hac iniuria. urbis suae ultor est dñs.
& dicet ad sion; ecce ego faciam in te propterea.
id est. faciam ultionem tuam. & saluabo afflictam.
siue ut in greco dicitur. expressam; ut sit sensus

ego saluabo eam quae pre^{ssu}tarum quasi uua & oliua.
 In temptationib; atq; presuris ut p^{elo} & turbeco
 pressa e & afflicta ut uinum faceret & oleum. &
 de uino biberet in regno patris sui. de oleo autem
 ungueretur pro partibus suis; Ego puto propter
 expressionem talis uini & olei. iob multa p^{er}sum.
 postquam uinum & oleum fecerat. audisse ad d^{no}.
 Putas me aliter tibi respondisse nisi ut apparerer iustus.
 Quam si ad uuam & oliuam loqueretur, aestimat me
 aliter te presisse. & afflixisse. atq; contriuisse. nisi
 ut uinum de te & oleum exprimerem. Sequitur;
 & eam quae repulsa fuerit suscipiam; uidetur nos
 dⁱ repellere. quando reliquis temptationi. Unde
 & iob. uisitatio inquit dⁿⁱ respexit me; & non solu
 iusti loquuntur. & dicunt. Nunc autem reppulisti
 & confundisti nos. sicut in xlii psalmo scriptum est.
 Sed ipse d^{ns} atq; saluator ex p^{sona} hominis quem ad
 sumpserit. Tu autem ait reppulisti & despexisti
 distulisti sp^{iritu}um subuertisti testamentum ser
 uitui; Quod autem iustorum p^{sona} sit in xlii psal
 mo dicentium. Nunc autem reppulisti & confu
 disti nos. ex sequentib; adprobatur. Haec omnia ue
 nerunt sup nos & obliti non sumus te neq; inique
 egimus in testamento tuo. nec recessit retro su
 cor n^{ost}rum; Eam igitur quae in temptationib; uide
 batur abiecta suscipi & d^{ns} in fine. & ponit eor
 in gloriam. & nominatos in uniuersam terram.

¶ quos autem
alios possunt
intelligi filios
huius ecclesie

Filios uidelicet expressis & repulsi. Idem huius ecclesie
nominatos nisi apostolos. uide mihi petrum & paulum &
matheum & iohannem. & considera hoc quod ad abraham
re promissum est. magnificabo nomen tuum. in illis opere
preparatum. cotidie nominatur in ecclesia. cotidie mag
nificatur nomen eorum. non quod ipsis prosit a nobis
in hac ecclesia nominari. sed quo nos magnificantes
nomen eorum. & quae scripserunt letantur. consequamur
salutem. In tempore inquit illo. quando expres
sa & repulsa suscepta. & filii eius positi in gloriam.
Gloriatur quippe dominus in angelis suis. cum eos uiderit
coronari. sicut glorificatum est. aduersum diabolum
deiob. Unde & apostolus paulus in profectu discipu
lorum suorum exultans ait. & iam puram gloriam
confundentur qui aduersarii uiri fuerant. & tulerant
contra uos obprobrium. & tunc uidebunt eos quos
miseros putauerant. esse felices. & quos pauperes estima
bant atque deiectos. potentis fieri & gloriosos. Tunc
cernent captiuitatem eorum per quam in hoc seculo duro
fuerant imperio subiugati. reduci in celestem hieru
salem. sequere resurgere in obprobrium & in confusi
onem aeternam. Tribue nobis ihu xpe. expressis
afflictis. & repulsi. in isto seculo. ut nos recipias & po
nas in gloriam. confundantur & cetera cessent sibi
la uenena turpe. & confusio perficiat ad salutem.
Haec iuxta. Lxx. hebraicum autem quia excepto prin
cipio de quo in fine superioris capituli diximus

99
non multum ab eorum translatione dicitur dat. in
degere expositione non arbitror. **EXPLICIT SOFFONIAS.**

**INCIPIT PROLOGUS SANCTI HIERONIMI PRESBITERI
SUPER AGGEUM PROPHETAM. Ʒ. Ʒ. Ʒ.**

SECUNDO ANNO DARI REGIS PERSARUM FILII
HISTASPIS. SEPTUAGISIMUM ANNUM DESOLATIONIS
TEMPLI FUISSE COMPLETUM. QUEM HIEREMIAS UXTICI
NATUS. EST. ZACHARIAS QUOQUE PROPHETA CUM UISIONIS SUE
TITULUM IN SECUNDO ANNO EIUSDEM REGIS. UNDECIMO
MENSE SABATH. UICESIMA QUARTA DIE. PREPOSUISSE & AD
IECIT DICENS. DOMINE EXERCITUM USQUE; QUO NON MISE
REBERIS HIERUSALEM & URBIUM IUDA QUIBUS; IRATUS ES.
ISTE SEPTUAGESIMUS ANNUS EST; SED ETIASQUE EXTRUCTUM TANTUM
ALTARE. & IACTIS FUNDAMENTIS TEMPLI AD LITTERAS REGIS
ASTATUR XRISTI PROHIBITUM OPUS RESERT; TUNC INTER
MISSUM EST. OPUS DOMUS DOMINI IN HIERUSALEM. & NON
FIEBAT USQUE; AD ANNUM SECUNDUM REGNI DARI REGIS
PERSARUM. STATIMQUE; ADDEQUE; PROPHETAUERUNT AUTEM AGGEUS
PROPHETA. & ZACHARIAS FILIUS ADDO. PROPHETANTES AD
IUDAEOS QUI ERANT IN IUDEA & HIERUSALEM IN NOMI
NE DOMINI IESU CHRISTI; TUNC SURREXERUNT ZOROBABEL FILIUS
SALATHIEL & IOSUE FILIUS IOSEDECH. & COEPERUNT AEDI
FICARE TEMPLUM DOMINI IN HIERUSALEM. & CUM EIS PROPHETA
TES DOMINI ADIUVANTES EOS; QUO TEMPORE. APUD ROMANOS
SEPTIMUS AROMULO REGNABAT TARQUINIUS SUPERBUS.
HABENS ANNUM IMPERII XXVIIM. QUI POST OCTO ANNOS
EST. PULSUS. ABRUTO. & DEINDE REM PUBLICAM PRO ANNOS